

Μιχάλης Δημοσθένους

Ο πόλεμος στην Ουκρανία και το εθνικό ζήτημα

Σοσιαλιστική Έκφραση

Νοέμβρης 2024

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά τη συντρόφισσα Έλλη Μόζορα για τον χρόνο που αφιέρωσε να ετοιμάσει για λογαριασμό μου την παρουσίαση του θέματος σε μορφή Power Point, προσθέτοντας και χάρτες που δίνουν στον θεατή οπτική εικόνα του γεωγραφικού χάρτη της Ουκρανίας.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	3
Πώς ο Λένιν αντιμετώπισε το εθνικό ζήτημα	3
Δυο λόγια για τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο	9
Η Οκτωβριανή Επανάσταση και ο Τρότσκι για το εθνικό ζήτημα	10
Για τον πόλεμο γενικά	12
Ουκρανία	15
Η σημερινή περίοδος	21
Συμπεράσματα.....	24
Πρόταση	26
Επίλογος	26
Αναφορές.....	29

Εισαγωγή

Τον περασμένο Σεπτέμβρη δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα της «Σοσιαλιστικής Έκφρασης» ένα άρθρο του Τάκη Μαστρογιαννόπουλου, με τίτλο «Με αφορμή την εισβολή του ρωσικού στρατού στην Ουκρανία» και υπότιτλο «Η μαρξιστική Αριστερά απέναντι στον πόλεμο: ένα ιστορικό παράδειγμα».

Στην εισαγωγή του άρθρου του, γράφει ο Μαστρογιαννόπουλος: «Δεν είναι η πρώτη φορά που η αριστερά βρίσκεται αντιμέτωπη με δύσκολα διλήμματα, όπως αυτά που προκαλεί η εισβολή του ρωσικού στρατού στην Ουκρανία και ο πόλεμος ανάμεσα στις δύο χώρες. Διλήμματα, θεωρητικά αλλά και πρακτικά, για το ποια πρέπει να είναι η θέση της αριστεράς απέναντι στον σημερινό πόλεμο»¹.

Για να κατανοήσουμε τον πόλεμο που διεξάγεται εντός του γεωγραφικού χώρου της Ουκρανίας πρέπει να ακολουθήσουμε τα βήματα της ιστορίας από τα χρόνια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, ξεκινώντας όμως με το εθνικό ζήτημα και πώς ο Λένιν και ο Τρότσκι το αντιμετώπισαν.

Πρέπει να πω πως αρχικά σκέφτηκα για λόγους οικονομίας του χρόνου να αποφύγω την παράθεση αποσπάσματος από τα γραφτά τους. Για λόγους όμως αρχής και σεβασμού προς την ιστορία και το πρόσωπο του Λένιν και του Τρότσκι, αποφάσισα πως δεν μπορούσα να κάνω κάτι τέτοιο. Και δεν μπορούσα να το κάνω για έναν ακόμα λόγο: ακολουθώντας τη σκέψη τους, μας δίνεται η δυνατότητα να θέσουμε με ακτινογραφικό τρόπο το γενικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο είμαστε υποχρεωμένοι να αντιμετωπίζουμε τα σημερινά μικρά και μεγάλα κοινωνικά προβλήματα. Μας παρέχεται επίσης η δυνατότητα να ταξιδέψουμε στο παρελθόν και να το συνδέσουμε με το σήμερα.

Πώς λοιπόν ο Λένιν αντιμετώπισε το ζήτημα;

Πώς ο Λένιν αντιμετώπισε το εθνικό ζήτημα

Ο Λένιν αντιμετώπιζε το εθνικό ζήτημα ως αναπόσπαστο μέρος της ανάπτυξης του καπιταλισμού, δηλαδή της ανάπτυξης του εμπορικού αρχικά και μετέπειτα βιομηχανικού κεφαλαίου και των τάξεων. Είχε επίσης για σταθερή βάση της πολιτικής του σκέψης, όπως ο ίδιος έγραψε, την «κατηγορηματική αξίωση της μαρξιστικής θεωρίας». Ας διαβάσουμε ένα απόσπασμα:

Κατηγορηματική αξίωση της μαρξιστικής θεωρίας είναι πως όταν εξετάζεται ένα οποιοδήποτε κοινωνικό πρόβλημα πρέπει να τοποθετείται μέσα σε ορισμένα ιστορικά πλαίσια και ύστερα να παίρνονται υπόψη, αν πρόκειται για μια χώρα (λ.χ. για το εθνικό πρόγραμμα μιας δοσμένης χώρας), οι συγκεκριμένες ιδιομορφίες που κάνουν αυτή τη χώρα να διαφέρει από τις άλλες, μέσα στα όρια μιας και της αυτής ιστορικής εποχής.

Τι σημαίνει αυτή η κατηγορηματική αξίωση του μαρξισμού σχετικά με το ζήτημά μας; Πριν απ' όλα σημαίνει την ανάγκη να ξεχωρίσουμε αυστηρά δυο εποχές του καπιταλισμού, που διαφέρουν ριζικά από την άποψη των εθνικών κινήματων.

Από τη μια πλευρά είναι η εποχή της κατάρρευσης της φεουδαρχίας και της απολυταρχίας, η εποχή της διαμόρφωσης της αστικοδημοκρατικής κοινωνίας και του αστικοδημοκρατικού κράτους, όταν τα εθνικά κινήματα γίνονται για

πρώτη φορά μαζικά και τραβούν, είτε έτσι είτε αλλιώς, όλες τις τάξεις του πληθυσμού στην πολιτική με τον τύπο, με τη συμμετοχή στα αντιπροσωπευτικά σώματα κτλ.

Από την άλλη πλευρά έχουμε μπροστά μας μιαν εποχή των διαμορφωμένων καπιταλιστικών κρατών, με ένα συνταγματικό καθεστώς από καιρό καθιερωμένο, με έντονα ανεπτυγμένο τον ανταγωνισμό του προλεταριάτου και της αστικής τάξης – μια εποχή που μπορούμε να την ονομάσουμε παραμονή της κατάρρευσης του καπιταλισμού.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα της πρώτης εποχής είναι η αφύπνιση των εθνικών κινημάτων, η προσέλκυση σε αυτά της αγροτιάς, του πιο πολυάριθμου και του πιο «δυσκολοκίνητου» στρώματος του πληθυσμού αναφορικά με τον αγώνα για την πολιτική ελευθερία γενικά και για τα δικαιώματα της εθνότητας ειδικά.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα της δεύτερης εποχής είναι η ανυπαρξία μαζικών αστικοδημοκρατικών κινημάτων - τότε που ο ανεπτυγμένος καπιταλισμός, προσεγγίζοντας όλο και περισσότερο και ανακατεύοντας τα έθνη που έχουν πέρα για πέρα τραβηχτεί στην τροχιά του εμπορίου, βάζει σε πρώτη μοίρα τον ανταγωνισμό του ενωμένου σε διεθνή κλίμακα κεφαλαίου με το διεθνές εργατικό κίνημα.

Βέβαια, οι εποχές αυτές δεν χωρίζονται η μια από την άλλη με τείχη, μα συνδέονται με πολυάριθμους ενδιάμεσους κρίκους, ενώ οι διάφορες χώρες ξεχωρίζουν ακόμη ως προς την ταχύτητα της εθνικής ανάπτυξης, την εθνική σύνθεση του πληθυσμού, την κατανομή κτλ. κτλ. Ούτε λόγος να γίνεται ότι οι μαρξιστές μιας δοσμένης χώρας μπορούν να επεξεργαστούν το εθνικό τους πρόγραμμα, χωρίς να υπολογίσουν όλες αυτές τις γενικές ιστορικές και συγκεκριμένες κρατικές συνθήκεςⁱⁱ.

Διαβάζοντας τον συλλογισμό του Λένιν, γεννιέται το ερώτημα κατά πόσο έχουν υπάρξει από τότε κι άλλες εποχές. Η απάντηση είναι κατηγορηματικά όχι, δεν έχουν υπάρξει.

Αυτό που παρατηρείται είναι μια παρατεταμένη χρονική διάρκεια του δεύτερου χαρακτηριστικού γνωρίσματος, κατά την οποία υπήρξαν πάρα πολλά γεγονότα και εξελίξεις, που έφεραν τις κοινωνίες σε πολύ πιο προχωρημένα επίπεδα. Αυτό είναι μια πραγματικότητα που δεν χωράει την παραμικρή αμφιβολία. Αλλά, το ουσιαστικό μέρος της θέσης του Λένιν δεν έχει σε τίποτα αλλάξει- παραμένει αναλλοίωτο.

Για παράδειγμα, ούτε έχει διαφοροποιηθεί κι ούτε έχει ξεπεραστεί η εκτίμησή του για το ότι «έχουμε μπροστά μας μιαν εποχή των διαμορφωμένων καπιταλιστικών κρατών, με ένα συνταγματικό καθεστώς από καιρό καθιερωμένο, με έντονα ανεπτυγμένο τον ανταγωνισμό του προλεταριάτου και της αστικής τάξης - μια εποχή που μπορούμε να την ονομάσουμε παραμονή της κατάρρευσης του καπιταλισμού». Αυτά ισχύουν μέχρι σήμερα στην ολότητά τους. Και ισχύουν επειδή κάτω από την επίδραση του σταλινισμού, οι κομμουνιστικές δυνάμεις ηττήθηκαν από τις δυνάμεις της αστικής τάξης και ο καπιταλισμός πήρε παράταση ζωής.

Επίσης, την ακεραιότητά της διατηρεί και η εκτίμησή του για το ότι το «χαρακτηριστικό γνώρισμα της δεύτερης εποχής είναι η ανυπαρξία μαζικών αστικοδημοκρατικών κινημάτων - τότε που ο ανεπτυγμένος καπιταλισμός, προσεγγίζοντας όλο και περισσότερο και ανακατεύοντας τα έθνη που έχουν πέρα για πέρα τραβηχτεί στην τροχιά

του εμπορίου, βάζει σε πρώτη μοίρα τον ανταγωνισμό του ενωμένου σε διεθνή κλίμακα κεφαλαίου με το διεθνές εργατικό κίνημα». Ούτε αυτό σύντροφοι έπαψε να ισχύει. Δείτε αυτά που συμβαίνουν σε παγκόσμιο επίπεδο. Παντού, σε κάθε γωνιά του πλανήτη, και σε όλα τα τρέχοντα και μη ζητήματα, σε πρώτη μοίρα βρίσκεται ο ανταγωνισμός του ενωμένου σε διεθνή κλίμακα κεφαλαίου με το διεθνές εργατικό κίνημα.

Ναι σύντροφοι, αυτή είναι η αλήθεια, που επιμελώς κρύβεται πίσω από τους ιμπεριαλιστικούς πολέμους, τους χθεσινούς, τους σημερινούς και τους αυριανούς. Ας μην παρασυρόμαστε από την καθημερινή προπαγάνδα που διαχέεται στην κοινωνία και μολύνει τα μυαλά των εργαζομένων. Μια προπαγάνδα που θέλει να πιστέψουμε πως οι σημερινοί οικονομικοί ανταγωνισμοί και διαμάχες, που εξελίσσονται και σε στρατιωτικές συρράξεις, οφείλονται δήθεν στους αναθεωρητές ή αλλιώς ρεβιζιονιστές που είναι αποφασισμένοι να αλλάξουν τις θεμελιώδεις αρχές του διεθνούς συστήματος και να εδραιώσουν την αυταρχική διακυβέρνηση στο εσωτερικό της χώρας τους και να διεκδικήσουν σφαίρες επιρροής στο εξωτερικό. Αυτό είναι το αφήγημα των Αμερικάνων ιμπεριαλιστών, που έγινε γλειφιτζούρι στο στόμα των μπουφών που κυβερνούν τους λαούς της Ευρώπης.

Αλλά, και η άποψη που λέει πως όλ' αυτά είναι ενδο-ιμπεριαλιστικές διαμάχες είναι ανεπαρκής και βολική για όσους την επικαλούνται. Πρέπει να διακρίνουμε τον επιτιθέμενο και τον αμυνόμενο· πρέπει να διακρίνουμε τα βαθύτερα αίτια που ωθούν προς την πολεμική σύγκρουση. Όχι για να πάρουμε την πλευρά του ενός ή του άλλου, αλλά για να κατανοήσουμε όσο πιο καλά γίνεται αυτά που εξελίσσονται γύρω μας. Η κυβέρνηση του Βλαδίμηρου Πούτιν κατέφυγε στη χρήση των όπλων μόνο όταν δεν είχε άλλη επιλογή – είτε θα έστελνε τον στρατό στην Ουκρανία είτε θα σήκωνε τα χέρια ψηλά και θα δεχόταν τη μια μακαιριά πίσω από την άλλη, μέχρι να διαλυθεί, να διαμελιστεί και να υποδουλωθεί η Ρωσία. Ποιος στ' αλήθεια ηγέτης θα μπορούσε να παραμείνει αδρανής μπροστά σε τέτοια εξέλιξη;

Ο Λένιν απευθύνθηκε στους συντρόφους του και με ένα ακόμα άρθρο, που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Πουτ Πράβνι» στις 28 του Μάρτη το 1914 και φέρει τον τίτλο «Νομοσχέδιο για την εθνική ισοτιμία». Εκείνο το άρθρο ξεκινούσε με τα παρακάτω λόγια:

Η Ρωσική σοσιαλδημοκρατική εργατική ομάδα αποφάσισε να υποβάλει στην IV Κρατική Δούμα το παρακάτω νομοσχέδιο για την κατάργηση του περιορισμού των δικαιωμάτων των εβραίων και των άλλων «αλλογενών».

Το νομοσχέδιο προβλέπει την κατάργηση όλων των εθνικών περιορισμών σε βάρος όλων των εθνών: εβραίων, πολωνών κτλ. Στέκεται όμως πολύ εξονυχιστικά στους περιορισμούς σε βάρος των εβραίων. Ο λόγος είναι ευνόητος: καμιά εθνότητα στη Ρωσία δεν καταπιέζεται και δεν καταδιώκεται τόσο όσο η εβραϊκή. Ο αντισημιτισμός απλώνει όλο και πιο βαθιά ρίζες μέσα στα εύπορα στρώματα. Οι εβραίοι εργάτες στενάζουν κάτω από διπλό ζυγό: και σαν εργάτες και σαν εβραίοι. Οι διωγμοί ενάντια στους εβραίους τα τελευταία χρόνια πήραν απίστευτες διαστάσεις. Φτάνει να θυμηθούμε τα αντιεβραϊκά πογκρόμ και την υπόθεση Μπέιλνις...

Είναι αυτονόητο ότι το εβραϊκό πρόβλημα μπορεί να λυθεί στα σοβαρά μόνο μαζί με τα βασικά προβλήματα που βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη στη

Ρωσία. Είναι αυτονόητο ότι δεν περιμένουμε από την εθνικιστική IV Δούμα των Πουρισκέβιτς να καταργήσει τους περιορισμούς που υπάρχουν σε βάρος των εβραίων και των άλλων «αλλογενών». Η εργατική τάξη όμως έχει υποχρέωση να υψώσει τη φωνή της. Και πρέπει με ιδιαίτερη δύναμη να αντηχήσει ενάντια στην εθνική καταπίεση η φωνή του Ρώσου εργάτηⁱⁱⁱ.

Αυτό που εδώ διακρίνουμε είναι την πολιτική σκέψη που μετουσιώνεται σε θέσεις και μεθοδολογία προώθησης και εφαρμογής τους.

Για τον Λένιν, η Δούμα δεν ήταν πεδίο μάχης, ήταν μέσον για να μιλήσει στην εργατική τάξη και να εκθέσει μπροστά στα μάτια της την άρχουσα τάξη. Μετουσίωσε τις πολιτικές του θέσεις σε προτάσεις νόμου και τις κατέθεσε στη Δούμα, έχοντας επίγνωση πως δεν υπήρχε πιθανότητα να γίνουν αποδεκτές. Με αυτόν όμως τον τρόπο απευθύνθηκε στην εργατική τάξη και έμμεσα την κάλεσε να υψώσει τη φωνή της, ρίχνοντας μάλιστα το ιδιαίτερο βάρος στον Ρώσο εργάτη, επειδή ήταν η κυβέρνησή του που ασκούσε την εθνική καταπίεση.

Σε ένα επίσης άρθρο του, γραμμένο τον Απρίλη του 1914, με τίτλο «Σχετικά με το ζήτημα της εθνικής πολιτικής» και φέρνοντας ως παράδειγμα την απόσπαση της Νορβηγίας από τη Σουηδία, έγραφε:

Εμείς οι σοσιαλδημοκράτες είμαστε εχθροί κάθε εθνικισμού και οπαδοί του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού. Είμαστε εχθροί του κατατεμαχισμού κι έχουμε πειστεί πως, όταν όλοι οι άλλοι όροι είναι ίσοι, τα μεγάλα κράτη μπορούν καλύτερα από τα μικρά κράτη να λύσουν τα προβλήματα της οικονομικής προόδου και τα καθήκοντα της πάλης του προλεταριάτου ενάντια στην αστική τάξη. Εμείς όμως αποδίδουμε αξία μόνο στον εθελοντικό δεσμό και ποτέ στον βίαιο. Όπου βλέπουμε βίαιους δεσμούς κάθε έθνους υπερασπίζουμε ανεπιφύλακτα και αποφασιστικά το δικαίωμα κάθε έθνους να αποκτήσει την πολιτική του αυτοδιάθεση, δηλαδή να αποχωριστεί^{iv}.

Και συνεχίζοντας πάνω στη γραμμή της θεμελίωσης της άποψής του για το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης των εθνών έγραψε:

Γι' αυτό η τάση (ή επιδίωξη) κάθε εθνικού κινήματος είναι ο σχηματισμός εθνικών κρατών που να ικανοποιούν καλύτερα αυτές τις ανάγκες του σύγχρονου καπιταλισμού. Προς τον σχηματισμό αυτό σπρώχνουν οι πιο βαθιοί οικονομικοί παράγοντες, γι' αυτό και τα εθνικά κράτη είναι το χαρακτηριστικό και φυσιολογικό φαινόμενο για την καπιταλιστική περίοδο για όλη τη Δυτική Ευρώπη, και κάτι παραπάνω για όλο τον πολιτισμένο κόσμο.

Συνεπώς, αν θέλουμε να καταλάβουμε τη σημασία της αυτοδιάθεσης των εθνών, χωρίς να παίζουμε με νομικές ερμηνείες, χωρίς να «κατασκευάζουμε» αφηρημένους ορισμούς, μα εξετάζοντας τους ιστορικο-οικονομικούς όρους των εθνικών κινήματων, θα φτάσουμε αναπόφευκτα στο συμπέρασμα ότι με την έννοια αυτοδιάθεση των εθνών εννοούμε τον κρατικό χωρισμό τους από ξένα εθνικά σύνολα, εννοούμε τον σχηματισμό αυτοτελούς εθνικού κράτους...

Δεν χωράει αμφιβολία ότι μεγάλο μέρος της Ασίας, του πιο πυκνοκατοικημένου μέρους του κόσμου, βρίσκεται είτε σε κατάσταση αποικίας των «μεγάλων Δυνάμεων» είτε σε κατάσταση κρατών που είναι εξαρτημένα και που καταπιέζονται εθνικά. Μήπως όμως το πασιγνωστο αυτό περιστατικό κλονίζει

έστω και ελάχιστα το αναμφισβήτητο γεγονός ότι στην ίδια την Ασία οι συνθήκες για την πληρέστερη ανάπτυξη της εμπορευματικής παραγωγής, για την πιο ελεύθερη, πριλατιά και γοργή ανάπτυξη του καπιταλισμού έχουν δημιουργηθεί μονάχα στην Ιαπωνία, δηλαδή μονάχα σ' ένα ανεξάρτητο εθνικό κράτος; Το κράτος αυτό είναι αστικό, γι' αυτό και άρχισε το ίδιο να καταπιέζει άλλα έθνη και να υποδουλώνει αποικίες.

Δεν ξέρουμε αν η Ασία θα προλάβει, πριν από την κατάρρευση του καπιταλισμού, να συγκροτηθεί σε ένα σύστημα από ανεξάρτητα εθνικά κράτη, όπως η Ευρώπη. Είναι όμως αναμφισβήτητο ότι ο καπιταλισμός, αφού αφύπνισε την Ασία, προκάλεσε κι εκεί παντού εθνικά κινήματα, ότι η τάση αυτών των κινήματων είναι να δημιουργηθούν εθνικά κράτη στην Ασία, ότι ακριβώς τέτοια κράτη εξασφαλίζουν τους καλύτερους όρους για την ανάπτυξη του καπιταλισμού^v.

Ο Λένιν ερμήνευε την εμφάνιση των εθνικών κινήματων μέσα στα πλαίσια της επέκτασης του καπιταλισμού στην Ασία, υποστήριζε την προοδευτικότητα των εθνικών κινήματων εκείνης της εποχής, και υποστήριζε το δικαίωμά τους για δημιουργία δικού τους εθνικού κράτους, δηλαδή αστικού. Σε αυτό που ο Λένιν δεν ήταν βέβαιος, ήταν κατά πόσο θα προλάβαινε ή όχι να συγκροτηθεί η Ασία σε ένα σύστημα ανεξάρτητων εθνικών κρατών, ή αν θα διακοπτόταν από την κατάρρευση του καπιταλισμού στην Ευρώπη.

Από τότε μέχρι σήμερα μεσολάβησαν γεγονότα αποφασιστικής σημασίας. Για παράδειγμα, η Ρώσικη Επανάσταση τον Οκτώβρη του 1917 παρέμβηκε στην πορεία της εξέλιξης του καπιταλισμού. Καθοδηγητής της Επανάστασης ήταν ο ίδιος ο Λένιν και δίπλα του ο Τρότσκι. Δέκα περίπου μήνες μετά, στις 30 Αυγούστου το 1918, έγινε απόπειρα δολοφονίας του, τραυματίστηκε, και εξαιτίας του τραυματισμού απεβίωσε στις 21 του Γενάρη το 1922. Λίγους μήνες μετά, συγκεκριμένα τον Απρίλη, η ηγεσία του μπολσεβίκικου κόμματος και της κυβέρνησης πέρασε στα χέρια του Ιωσήφ Στάλιν και η πορεία της επανάστασης άρχισε να λοξοδρομεί.

Το επόμενο γεγονός ήταν η έναρξη του Β' Παγκόσμιου Πολέμου που κατέληξε στην επικράτηση του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού ως κυρίαρχου εκπρόσωπου του καπιταλισμού από την μια, και της Σοβιετικής Ένωσης από την άλλη. Ο υπόλοιπος κόσμος πορεύτηκε μέσα από τις συνθήκες ανταγωνισμού των δύο αυτών στρατοπέδων.

Το τρίτο και εξίσου με τα άλλα βαρυσήμαντο γεγονός ήταν η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991, που άνοιξε και τον δρόμο για επιστροφή του καπιταλισμού στην πρότερή του διαδικασία, να προχωρά αντιμαχόμενος τον εαυτό του και αναπτύσσει τις εσωτερικές του αντιφάσεις.

Και φυσικά, στα ενδιάμεσα αυτών των γεγονότων υπήρξαν πολλά άλλα, που όλα τους κατέληγαν με αλληλουχία στο κάθε βαρυσήμαντο γεγονός που αποτελούσε και την καμπή στην ιστορία.

Από την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και μετά, ο αμερικάνικος ιμπεριαλισμός παρέμεινε μόνος και κυρίαρχος. Οι διαχειριστές του πολιτεύονταν με αλαζονεία μεγατόνων και επέβαλλαν την πολιτική τους με οικονομικά και στρατιωτικά μέσα. Αυτός ο τρόπος διαχείρισης συνεχίστηκε και στα χρόνια που ακολούθησαν την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής το 2008.

Τα τελευταία σημαντικά γεγονότα είναι η ήττα και η αποχώρηση των αμερικανικών στρατευμάτων από το Αφγανιστάν (31/8/2021) και η στροφή στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ. Έγραψα τότες ένα άρθρο με τίτλο «Οι ΗΠΑ ανασχεδιάζουν τη Νατοϊκή Συμμαχία - Οι καπιταλιστικές αντιθέσεις εντείνονται και οι εντάσεις αυξάνονται». Το άρθρο γράφτηκε στις 25 Οκτωβρίου το 2021 και ξεκινούσε ως εξής:

Η ήττα των ΗΠΑ και των Συμμάχων τους στο Αφγανιστάν, που επισφραγίστηκε με την αποχώρησή τους στις 31 Αυγούστου του 2021, καθώς επίσης η προετοιμασία τους για ολοκλήρωση της άλλης αποχώρησης, από Ιράκ και Συρία, όλ' αυτά σηματοδοτούν το τέλος της τριαντάχρονης περιόδου που ακολούθησε την πώση της Σοβιετικής Ένωσης. Ενός τέλους, που κατά τη διάρκεια της διαδικασίας κορύφωσής του γεννήθηκε η νέα περίοδος, η οποία και δηλώθηκε με την ανακοίνωση του Συμφώνου Ασφαλείας (AUKUS) μεταξύ των ΗΠΑ, του Ηνωμένου Βασιλείου και της Αυστραλίας, στις 15 Σεπτεμβρίου.

Μέσα από τη σύναψη αυτού του Συμφώνου διαφαίνεται η κατεύθυνση της εξωτερικής πολιτικής που θα ακολουθήσει η κυβέρνηση των ΗΠΑ, σε τούτην ακριβώς την περίοδο που ανοίγεται μπροστά στην ανθρωπότητα. Οι κινήσεις των κυβερνώντων των ΗΠΑ δείχνουν πως πρώτη τους προτεραιότητα είναι να διατηρήσουν τον έλεγχο στον χώρο του Ειρηνικού Ωκεανού, ενώ με τη δεύτερη να καλύψουν τα νότια της Αμερικής στην περιοχή του Βόρειου Ατλαντικού μέσα από την αναδιάταξη των δυνάμεων του NATO στην Ευρώπη^{vi}.

Με αυτές τις κινήσεις, οι κυβερνώντες στις ΗΠΑ σκόπευαν να αντιμετωπίσουν τις διαφαινόμενες απειλές, όπως οι ίδιοι τις αντιλαμβάνονται, που προέρχονται από την Κίνα και τη Ρωσία. Το άρθρο κατέληγε ως εξής:

Συμπερασματικά, μπορούμε να ισχυριστούμε πως η αναδιοργάνωση των δυνάμεων του NATO στην Ευρώπη αποσκοπεί στην ενίσχυση της δικής τους άμυνας που χτίζουν στον Ειρηνικό Ωκεανό. Η συνολική αναδιάταξη του NATO έχει για την ώρα στόχο να ενισχύσει τη διπλωματία και να πιέσει την Κίνα σε υποχωρήσεις στον τομέα του εμπορίου. Τέλος, οι σχεδιασμοί των ΗΠΑ δεν αντανakλούν οικονομικούς αναπτυξιακούς στόχους· αντανakλούν την αίσθηση της ανάγκης για συγκράτηση της Κίνας. Αυτός ο σχεδιασμός δεν είναι τίποτε άλλο παρά αμυντικός.

Πού τελικά οδήγησε η υλοποίηση της πολιτικής τους; Στον πόλεμο που διεξάγεται στο έδαφος της Ουκρανίας και στην ανάφλεξη του πολέμου στην Παλαιστίνη, ενός πολέμου που κλιμακώνεται επικίνδυνα και φέρνει πιο κοντά την πιθανότητα εμπλοκής και άλλων χωρών της περιοχής.

Μέχρι να τελειώσουν αυτοί οι δύο πόλεμοι, θα υπάρξουν πολλά μικρά και μεγάλα γεγονότα. Το πού θα καταλήξουν, μονάχα μάντεις μπορούν να το πουν, κι εμείς δεν είμαστε τέτοιοι.

Όμως, μπορούμε με βεβαιότητα να πούμε ότι αυτό που ζούμε σήμερα, 33 χρόνια μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, είναι την πορεία της δύσης του καπιταλισμού. Και το ερώτημα είναι κατά πόσο θα ολοκληρωθεί και θα σβήσει μια για πάντα ή θα αναγεννηθεί μέσα από τις στάχτες του πολέμου. Σε αυτό το ερώτημα δεν μπορούμε να δώσουμε καμιά απάντηση. Μπορούμε μόνο να αγωνιστούμε για να μην συμβεί η αναγέννησή του.

Με όσα έχουν ήδη αναφερθεί, νομίζω πως έχουμε πάρει μια γεύση της σκέψης του Λένιν, που πρέπει να την κατανοήσουμε βαθιά και να την έχουμε για οδηγό στις αναλύσεις και στη δράση μας.

Όπως εξήγησε ο Λένιν, η κατηγορηματική αξίωση της μαρξιστικής θεωρίας απαιτεί όπως:

- Η εξέταση οποιουδήποτε κοινωνικού προβλήματος τοποθετείται μέσα στα ιστορικά πλαίσια που το περιβάλλουν.
- Αφού οριστεί το ιστορικό πλαίσιο, τότε εξετάζονται και οι ιδιομορφίες της συγκεκριμένης χώρας.

Αυτά είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εκπόνηση του εθνικού προγράμματος - πάντοτε από την σκοπιά των συμφερόντων της εργατικής τάξης.

Δυο λόγια για τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος ξεκίνησε στις 28/7/1914 και έληξε στις 11/11/1918

Οι μεγάλες δυνάμεις ήταν τότε χωρισμένες σε δύο συμμαχίες:

- τις Ενωμένες Δυνάμεις που ονομάζονταν και Δυνάμεις της Αντάντ και τις αποτελούσαν η Μεγάλη Βρετανία, η Γαλλία και η Ρωσία.
- τις Κεντρικές Δυνάμεις που ονομάζονταν και Τριπλή Συμμαχία και τις αποτελούσαν η Γερμανία, η Αυστροουγγαρία και η Οθωμανική Αυτοκρατορία. Αργότερα προσχώρησε και η Ιταλία.

Αφορμή για το ξεκίνημα του Πολέμου αποτέλεσε η δολοφονία του Αρχιδούκα Φραγκίσκου-Φερδινάνδου της Αυστρίας, που ήταν ο κληρονόμος της Αυστροουγγρικής Αυτοκρατορίας, και της γυναίκας του της Σοφίας που ήταν Δούκισσα του Χόενμπεργκ.

Η δολοφονία τους διαπράχθηκε από τον Σερβοβόσνιο εθνικιστή Γκαβρίλο Πρίντσιπ, γι' αυτό και η κυβέρνηση της Αυστροουγγαρίας κατηγόρησε την κυβέρνηση της Σερβίας και κήρυξε τον πόλεμο εναντίά της.

Τα πραγματικά βέβαια αίτια που οδήγησαν στον Πόλεμο ήταν οι οικονομικοί ανταγωνισμοί που αναπτύσσονταν μεταξύ των βασικών δυνάμεων που επιδίωκαν να εξασφαλίσουν το μονοπώλιο στη διεθνή αγορά.

Στον πόλεμο μπήκαν οι χώρες που αποτελούσαν τις δύο συμμαχίες και στην πορεία μπήκαν και οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

Η έκβαση του Πολέμου οδήγησε

1. στη διάλυση της Γερμανικής, της Αυστροουγγρικής, της Οθωμανικής και της Ρωσικής Αυτοκρατορίας
2. στη δημιουργία νέων κρατών και νέου γεωγραφικού χάρτη
3. στην αναδιάταξη στον κατάλογο των μεγάλων δυνάμεων
4. στην αναδιάταξη των αποικιών

Μέσα στο καμίνι του πολέμου δημιουργήθηκαν επαναστατικές συνθήκες σε διάφορες περιοχές και χώρες. Μια από αυτές ήταν η Ρωσία, στην οποία θα αναφερθούμε αμέσως παρακάτω.

Η Οκτωβριανή Επανάσταση και ο Τρότσκι για το εθνικό ζήτημα

Η Ρώσικη Επανάσταση πραγματοποιήθηκε μέσα στις πολεμικές συνθήκες που επικρατούσαν κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου. Εκείνη την περίοδο η Οθωμανική Αυτοκρατορία βρισκόταν σε παρακμή και οδηγούταν σε διάλυση. Το ίδιο και η Ρωσική Αυτοκρατορία, όπως και η Αυστροουγγρική. Στα Βαλκάνια είχαν επίσης δημιουργηθεί εθνικά κράτη, που τηρούσαν στάση ευνοϊκή στις διεκδικήσεις των εθνικών μειονοτήτων που ζούσαν στην επικράτεια της Αυστροουγγαρίας. Υπήρχαν δηλαδή σε εξέλιξη εθνικές διεκδικήσεις και απαιτήσεις για ενσωμάτωση στον εθνικό κορμό.

Οι ηγέτες της επαναστατημένης Ρωσίας, ο Λένιν και ο Τρότσκι, πέρα από τα πάμπολλα καθημερινά προβλήματα, είχαν να αντιμετωπίσουν και το εθνικό ζήτημα. Και απέναντί τους δεν είχαν μόνο τους ιμπεριαλιστές της Δύσης και τις τσαρικές δυνάμεις – είχαν και τους μενσεβίκους, που ως υποστηρικτές της σταδιακής μετάβασης στον σοσιαλισμό συμμαχούν με τους εχθρούς της επανάστασης και υπεράσπιζαν με λύσσα την αστική δημοκρατία.

Το 1922, ο Τρότσκι έγραψε για την ανεξαρτησία της Υπερκαυκασίας (αποτελείτο από τη Γεωργία, την Αρμενία και το Αζερμπαϊτζάν) τα εξής:

Με την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της Υπερκαυκασίας (22 Απριλίου 1918), και χωρίς να συμβουλευτούν τον πληθυσμό, οι Γεωργιανοί μενσεβίκοι, όπως συνηθίζεται σε τέτοιες περιπτώσεις, ανήγγειλαν την έλευση μιας καινούριας εποχής αδελφοσύνης ανάμεσα στις διαφορετικές φυλές του κράτους, στη βάση της δημοκρατίας. Κι όμως η δημοκρατία κατέρρευσε πριν καλά-καλά εγκαθιδρυθεί. Το Αζερμπαϊτζάν αναζήτησε τη σωτηρία του στους Τούρκους, η Αρμενία φοβόταν τους Τούρκους περισσότερο από κάθε τι άλλο, η Γεωργία ζήτησε την προστασία της Γερμανίας. Μέσα σε πέντε εβδομάδες από την επίσημη ανακήρυξή της, η Υπερκαυκασική δημοκρατία είχε διαλυθεί^{vii}.

Μέσα από αυτές τις λίγες γραμμές, ο Τρότσκι φέρνει μπροστά μας την εικόνα της κατάστασης που επικρατούσε τότε. Το κλειδί ήταν η συμφιλίωση των «διαφορετικών φυλών». Πώς θα μπορούσαν αυτές οι διαφορετικές φυλές να συνυπάρξουν, μέσα σε συνθήκες δημιουργίας εθνικών κρατών, χωρίς να οδηγηθούν σε συγκρούσεις; Μέσα σε συνθήκες όπου η όξυνση των οικονομικών ανταγωνισμών οδήγησε τις Μεγάλες Δυνάμεις στην πολεμική σύγκρουση; Αυτά ήταν τα μεγάλα ερωτήματα, που έμπαιναν επιτακτικά μπροστά στους επαναστάτες μπολσεβίκους. Την απάντηση την είχε βέβαια δώσει η Οκτωβριανή Επανάσταση, αλλά πώς θα την καταλάβαιναν οι μενσεβίκοι που στάθηκαν στο πλευρό της;

Η «έλευση μιας καινούριας εποχής αδελφοσύνης ανάμεσα στις διαφορετικές φυλές του κράτους» ήταν ιδέα που έβρισκε θαλπωρή στα κρανία των μενσεβίκων, που είχαν ήδη μετατραπεί σε μαριονέτες των καπιταλιστικών συμφερόντων. Αλλά έξω από τα κρανία τους υπήρχε το κροτάλισμα των όπλων και η παγωνιά του πολέμου. Γι' αυτό και το κράτος της Υπερκαυκασίας δεν άντεξε και διαλύθηκε στα εξ'ων συνετέθη.

Πολύ αργότερα, το 1939, σε ένα άρθρο του για την ανεξαρτησία της Ουκρανίας, ο Τρότσκι έγραψε:

Το δικαίωμα της εθνικής αυτοδιάθεσης είναι βέβαια ένα δημοκρατικό και όχι σοσιαλιστικό αίτημα. Όμως, πραγματικά δημοκρατικά αιτήματα στην εποχή μας προωθούνται και πραγματοποιούνται μόνο από το επαναστατικό προλεταριάτο· γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο διασταυρώνονται με τα σοσιαλιστικά καθήκοντα. Ο αποφασιστικός αγώνας του μπολσεβίκικου κόμματος για το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης των καταπιεσμένων εθνοτήτων στη Ρωσία διευκόλυνε στο έπακρο την κατάκτηση της εξουσίας από το προλεταριάτο. Έμοιαζε ως εάν η προλεταριακή επανάσταση να είχε κάνει δικά της τα δημοκρατικά προβλήματα -και πάνω απ' όλα το αγροτικό και το εθνικό πρόβλημα- δίνοντας έτσι στη Ρωσική Επανάσταση ένα συνδυασμένο χαρακτήρα^{viii}.

Τι μας λέει εδώ ο Τρότσκι; Μας λέει ότι το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης, που είναι αστικοδημοκρατικό αίτημα και όχι σοσιαλιστικό, εκείνη την εποχή προωθείτο και πραγματοποιείτο από το επαναστατικό προλεταριάτο. Με την καθημερινή τους προπαγάνδα και την πολιτική που εφάρμοζαν, οι μπολσεβίκοι έδειχναν στις μάζες του προλεταριάτου και της αγροτιάς τον δρόμο της ενότητας και του κοινού αγώνα για την υπεράσπιση των συμφερόντων τους. Με την προώθηση του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης αφαιρούσαν το έδαφος πάνω στο οποίο χιζόταν η αντιπαράθεση, η εκθρόνηση και τελικά η σύγκρουση. Αντιθέτως, όπως έχουμε δει στην περίπτωση της ανεξαρτησίας της Υπερκαυκασίας, εθνικά κράτη μπορούσαν να δημιουργηθούν μόνο με τη χρήση των όπλων και τις βίαιες αποχωρήσεις, αλλά τέτοια κράτη δεν μπορούσαν ποτέ να είναι ελεύθερα -μπορούσαν να χαιρόνται την υποτέλειά τους.

Τον τρόπο με τον οποίο αντιμετώπιζε το εθνικό ζήτημα ο Τρότσκι, μπορούμε να τον δούμε και μέσα στη συνομιλία που είχε με εκπρόσωπο της οργάνωσης των Αρχαιομαρξιστών (Κομμουνιστική Οργάνωση Μπολσεβίκων Λενινιστών Ελλάδας - Αρχαιομαρξιστών) στην Ελλάδα. Σε εκείνη τη συνομιλία, που έγινε την άνοιξη του 1932, έγραφε:

Δεν είμαι σίγουρος αν είναι σωστό να απορρίψουμε αυτό το σύνθημα. Δεν μπορούμε να πούμε ότι είμαστε αντίθετοι επειδή ο πληθυσμός θα είναι ενάντια σε αυτό. Ο πληθυσμός πρέπει να ρωτηθεί για τη γνώμη του. Οι «Βούλγαροι» αντιπροσωπεύουν ένα καταπιεσμένο στρώμα. Πρέπει να εξηγήσουμε ότι ο λαός έχει το δικαίωμα να αποφασίσει για τον εαυτό του. Αν η κυβέρνηση απορρίψει ένα δημοψήφισμα, τότε πρέπει να παλέψουμε ενάντια σε αυτή την απόφαση. Αν η καταπιεσμένη εθνότητα ξεγεραθεί ενάντια στην κυβέρνηση, τότε πρέπει να την υποστηρίξουμε. Αυτή είναι η γλώσσα που πρέπει να μιλήσουμε. Και αν οι Μακεδόνες Έλληνες διακηρύξουν την αντίθεσή τους στην κυβέρνηση της Αθήνας, απαιτώντας την ανεξαρτησία τους, θα έπρεπε να αντιταχτούμε δογματικά; Αμφιβάλλω. Αλλά το ζήτημα δεν μου είναι αρκετά οικείο, μια και ήρθα σε επαφή με το μακεδονικό πρόβλημα μόνο το 1913...

Δεν είναι δικό μας καθήκον να οργανώσουμε εθνικιστικές εξεγέρσεις. Λέμε απλά πως αν οι Μακεδόνες το θέλουν, τότε θα είμαστε στο πλευρό τους, ότι πρέπει να τους επιτραπεί να αποφασίσουν και επίσης θα υποστηρίξουμε την απόφασή τους. Εκείνο που με ανησυχεί δεν είναι τόσο το ζήτημα των Μακεδόνων αγροτών, αλλά αν υπάρχει ένα είδος σοβινιστικού δηλητηρίου στους Έλληνες εργάτες. Αυτό είναι πολύ επικίνδυνο. Για εμάς που υποστηρίζουμε μια βαλκανική ομοσπονδία σοβιετικών κρατών είναι το ίδιο αν η Μακεδονία ανήκει σε αυτή την Ομοσπονδία ως ένα αυτόνομο σύνολο ή ως μέρος ενός άλλου κράτους. Αν οι

Μακεδόνες καταπιέζονται ή αισθάνονται ότι καταπιέζονται από την αστική κυβέρνηση, πρέπει να τους δώσουμε υποστήριξη. Υπάρχει στην Ελλάδα κίνημα Μακεδόνων για αυτονομία; ...

Πριν από τον πόλεμο, υπήρχαν οι Τεσνιάκοι (αριστεροί σοσιαλδημοκράτες) στη Βουλγαρία που υποστήριζαν τη Βαλκανική Ομοσπονδία. Εκείνη την εποχή, αυτό το σύνθημα έπαιζε μεγάλο ρόλο. Το υιοθετήσαμε, αν και αυτό που πρότειναν ήταν μια (αστική) δημοκρατική ομοσπονδία. Είναι τώρα καθαρό ότι δεν υπάρχει καμιά δύναμη στα Βαλκάνια που να μπορεί να κάνει πραγματικότητα μian τέτοια Ομοσπονδία. Μάλλον αυτό είναι καθήκον του προλεταριάτου. Η προοπτική ενός εργατικού συνεδρίου, ενός αγροτικού κινήματος, μιας γενικής απεργίας, δηλαδή το προσίμιο της εξέγερσης στην Ελλάδα, θα βάλει το ζήτημα της βαλκανικής ομοσπονδίας με μεγαλύτερη δύναμη. «Πώς μπορεί να φανταστεί κανείς μια νικηφόρα επανάσταση σε μian Ελλάδα πιασμένη μέσα σε αυτό το σύστημα-κλουβί των βαλκανικών κρατών, περικυκλωμένη από όλες τις πλευρές από δικτατορίες και φασισμούς;», θα πουν μερικοί. Θα απαντήσουμε: «Μια επαναστατική προοπτική είναι αδύνατη χωρίς την Ομοσπονδία των Βαλκανικών Κρατών, που προφανώς δεν θα σταματήσει εδώ, αλλά θα επεκταθεί στην Ομοσπονδία των Ενωμένων Σοσιαλιστικών Σοβιετικών Πολιτειών της Ευρώπης»^{ix}.

Λέγοντας πως «Πρέπει να εξηγήσουμε ότι ο λαός έχει το δικαίωμα να αποφασίσει για τον εαυτό του. Αν η καταπιεσμένη εθνότητα εξεγερθεί ενάντια στην κυβέρνηση, τότε πρέπει να την υποστηρίξουμε» και πως «Δεν είναι δικό μας καθήκον να οργανώσουμε εθνικιστικές εξεγέρσεις. Λέμε απλά πως αν οι Μακεδόνες το θέλουν, τότε θα είμαστε στο πλευρό τους, ότι πρέπει να τους επιτραπεί να αποφασίσουν και επίσης θα υποστηρίξουμε την απόφασή τους», ο Τρότσκι δείχνει πως εκείνο που τον ανησυχούσε ήταν κατά πόσο υπήρχε ή όχι σοβινιστικό δηλητήριο στους Έλληνες εργάτες.

Το αν η Μακεδονία, ή η κάθε Μακεδονία, αποτελούσε μέρος σε μια βαλκανική ομοσπονδία σοβιετικών κρατών ως αυτόνομο ή όχι σύνολο, για τον Τρότσκι και τους μπολσεβίκους δεν έκανε διαφορά.

«Είναι τώρα καθαρό ότι δεν υπάρχει καμιά δύναμη στα Βαλκάνια που να μπορεί να κάνει πραγματικότητα μian τέτοια Ομοσπονδία. Μάλλον αυτό είναι καθήκον του προλεταριάτου».

«Μια επαναστατική προοπτική είναι αδύνατη χωρίς την Ομοσπονδία των Βαλκανικών Κρατών, που προφανώς δεν θα σταματήσει εδώ, αλλά θα επεκταθεί στην Ομοσπονδία των Ενωμένων Σοσιαλιστικών Σοβιετικών Πολιτειών της Ευρώπης».

Τέτοιος ήταν ο τρόπος, με τον οποίον ο Λένιν και ο Τρότσκι προσέγγιζαν το εθνικό ζήτημα, το δικαίωμα των λαών για αυτοδιάθεση. Τέτοιος ήταν ο τρόπος, με τον οποίον έθεταν την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια διάσταση της επανάστασης.

Για τον πόλεμο γενικά

Στην ιστορία του καπιταλισμού υπήρξαν πόλεμοι κατακτητικοί, πόλεμοι για εθνική απελευθέρωση και πόλεμοι επαναστατικοί.

Μετά την κατάργηση της αποικιοκρατίας, ο κατακτητικός πόλεμος πήρε τον χαρακτήρα της επιβολής υπάκουων κυβερνήσεων στον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό. Για παράδειγμα,

η εισβολή των Αμερικανών και των συμμάχων τους στο Ιράκ έγινε για να καταστρέψουν το καθεστώς του Σαντάμ Χουσεΐν που έπαψε να υπακούει. Ο βομβαρδισμός της Γιουγκοσλαβίας έγινε για να τη διαμελίσουν και να εγκαθιδρύσουν στα Βαλκάνια κράτη δορυφόρους.

Σε άλλες χώρες, για να αποφύγουν την άμεση στρατιωτική επέμβαση, χρησιμοποίησαν τα δημιουργήματά τους για να προκαλέσουν εμφύλιες διαμάχες, αφού βέβαια προετοίμαζαν πρώτα το έδαφος για να αμφισβητήσουν τα εκλογικά αποτελέσματα, αν αυτά δεν θα τους ήταν αρεστά. Στη Βενεζουέλα για παράδειγμα χρησιμοποίησαν τον Χουάν Γκουαϊδό (2019). Στην Ουκρανία προκάλεσαν τα αιματηρά επεισόδια στην Πλατεία Ανεξαρτησίας στο Κίεβο και την πτώση της εκλεγμένης κυβέρνησης του Βίκτορ Γιανούκοβιτς (2014). Επιχείρησαν να κάνουν το ίδιο και στην Λευκορωσία (2020). Στην Τουρκία οργάνωσαν το πραξικόπημα ενάντια στην κυβέρνηση του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν (2016). Όλες οι ενέργειές τους κατέληξαν σε φιάσκο – καμιά τους δεν τους έδωσε τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

Μετά τις περιπέτειές τους στη Μέση Ανατολή και στο Αφγανιστάν, το 2021 έφεραν σε πρώτη γραμμή της εξωτερικής τους πολιτικής τον χώρο της Ευρώπης. Έβαλαν στο στόχαστρό τους τη Ρωσία και προετοίμαζαν πολιτικά, διπλωματικά και στρατιωτικά το έδαφος της πολεμικής σύγκρουσης. Η κυβέρνηση-δορυφόρος του Βολοντίμι Ζελένσκι ήταν έτοιμη να ακολουθήσει τις οδηγίες τους και να επιτεθεί στην Κριμαία και στις ανατολικές περιφέρειες του Λουγκάνσκ και του Ντονιέσκ. Από αυτές τις ενέργειες προέκυψε η αντίδραση της κυβέρνησης του Βλαντίμιρ Πούτιν και η απόφασή του να παρέμβει στρατιωτικά.

Με τις ενέργειες των εκπροσώπων του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού διεξάγονται ήδη στην περιφέρεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης δύο πόλεμοι: στην Ουκρανία και στην Παλαιστίνη.

Ο πόλεμος στην Ουκρανία έχει καταστρέψει την κοινωνία της, η Ουκρανία του χθες δεν υπάρχει πια. Ο πόλεμος στην Παλαιστίνη καταστρέφει την ισραηλίτικη κοινωνία οικονομικά και ηθικά, βυθίζει τον παλαιστινιακό λαό στο αίμα και εντείνει τα δεινά των γειτονικών λαών. Η συνέχιση των πολέμων αυτών θα εμπλέξει κι άλλες χώρες και θα επιφέρει περισσότερες καταστροφές.

Από τις καταστροφές που έχουν ήδη τοπικά συντελεστεί μπορούμε να πάρουμε μόνο μια μικρή γεύση από το ασύλληπτο μέγεθος της βαρβαρότητας που έπεται, αν η εργατική τάξη δεν κινηθεί αποφασιστικά προς το σταμάτημα του πολέμου και την ανατροπή της άρχουσας τάξης.

Κι επειδή από την ιστορία πρέπει να διδασκόμαστε, παραθέτουμε παρακάτω ένα απόσπασμα από το άρθρο του Λένιν, που γράφτηκε τον Αύγουστο του 1915.

Σύντροφοι εργάτες,

Πέρασε ήδη ένας και πάνω χρόνος από τότε που άρχισε ο ευρωπαϊκός πόλεμος. Απ' ό,τι φαίνεται, ο πόλεμος αυτός θα κρατήσει για πολύ ακόμα, γιατί αν η Γερμανία είναι καλύτερα προετοιμασμένη και σήμερα ισχυρότερη από όλους, η τετραπλή συνεννόηση (Ρωσία, Αγγλία, Γαλλία και Ιταλία) έχει πιο πολλούς ανθρώπους και χρήματα· εκτός από αυτό, παίρνει και πολεμοφόδια από την πιο πλούσια χώρα του κόσμου, τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

Γιατί όμως γίνεται αυτός ο πόλεμος, που φέρνει στην ανθρωπότητα ανήκουστες συμφορές και βάσανα; Η κυβέρνηση και η αστική τάξη της κάθε εμπόλεμης χώρας ξοδεύουν αλογάριαστα εκατομμύρια και εκατομμύρια ρούβλια για την έκδοση βιβλίων και εφημερίδων, προσπαθώντας να ρίξουν την ευθύνη στον αντίπαλο, υποδαυλίζοντας μέσα στον λαό ένα λυσσασμένο μίσος ενάντια στον εχθρό, και για να παρουσιάσουν τον εαυτό τους σαν την «αμυνόμενη» πλευρά, που δέχτηκε άδικη επίθεση, δεν σταματάνε μπροστά σε κανένα ψέμα. Στην πραγματικότητα όμως πρόκειται για πόλεμο ανάμεσα σε δύο ομάδες ληστρικών μεγάλων Δυνάμεων για το μοίρασμα των αποικιών, για την υποδούλωση άλλων εθνών, για κέρδη και προνόμια στην παγκόσμια αγορά. Αυτός ο πόλεμος είναι ο πιο αντιδραστικός, είναι πόλεμος των σύγχρονων δουλοκτητών για τη διατήρηση και στερέωση της καπιταλιστικής δουλείας. Όταν η Αγγλία και η Γαλλία διαβεβαιώνουν ότι διεξάγουν τον πόλεμο για την ελευθερία του Βελγίου, λένε ψέματα. Στην πραγματικότητα προετοιμάζαν τον πόλεμο από καιρό και τον διεξάγουν για να ληστέψουν τη Γερμανία και να της αφαιρέσουν τις αποικίες της· έκλεισαν συνθήκη με την Ιταλία και τη Ρωσία για να ληστέψουν και να διαμελίσουν την Τουρκία και την Αυστρία. Η τσαρική μοναρχία της Ρωσίας διεξάγει ληστρικό πόλεμο και επιδιώκει να καταλάβει τη Γαλικία, να αφαιρέσει εδάφη από την Τουρκία, να υποδουλώσει την Περσία, τη Μογγολία κτλ. Η Γερμανία διεξάγει τον πόλεμο για να ληστέψει τις αποικίες της Αγγλίας, του Βελγίου και της Γαλλίας. Είτε νικήσει η Γερμανία, είτε νικήσει η Ρωσία, είτε έχουμε «ισοπαλία», σε όλες τις περιπτώσεις ο πόλεμος θα φέρει στην ανθρωπότητα νέα καταπίεση εκατοντάδων και εκατοντάδων εκατομμυρίων πληθυσμού που βρίσκονται στις αποικίες, στην Περσία, στην Τουρκία, στην Κίνα, νέα υποδούλωση εθνών, νέα δεσμά για την εργατική τάξη όλων των χωρών...

Ο πόλεμος όμως -φέρνοντας άπειρα δεινά και συμφορές στις εργαζόμενες μάζες- διαφωτίζει και ατσαλώνει τους καλύτερους εκπροσώπους της εργατικής τάξης. Αν πρόκειται να καθούμε, ας καθούμε στον αγώνα για την υπόθεσή μας, για την υπόθεση των εργατών, για τη σοσιαλιστική επανάσταση, και όχι για τα συμφέροντα των καπιταλιστών, των τσιφλικιάδων και των τσάρων – να τι βλέπει και τι νιώθει κάθε συνειδητός εργάτης. Και όσο δύσκολη και αν είναι σήμερα η επαναστατική σοσιαλδημοκρατική δουλειά, είναι κατορθωτή, τραβάει μπροστά σε όλο τον κόσμο, σε αυτήν και μόνο βρίσκεται η σωτηρία.

Κάτω η τσαρική μοναρχία, που παράσυρε τη Ρωσία στον εγκληματικό πόλεμο και καταπιέζει τους λαούς!

Ζήτω η παγκόσμια αδελφοσύνη των εργατών και η διεθνής επανάσταση του προλεταριάτου!*

Ουκρανία

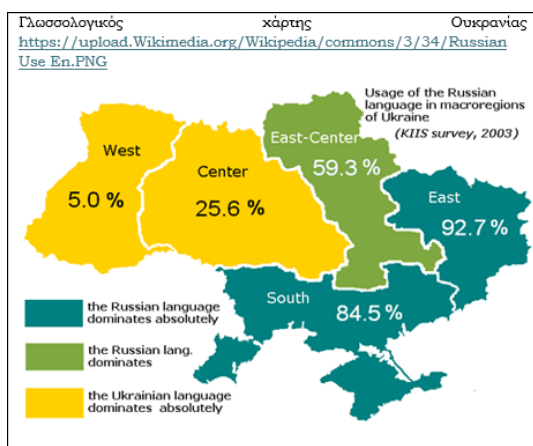
Η Ουκρανία ξεκίνησε ως χώρα το 1922 με το όνομα Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Ουκρανίας και με πρωτεύουσα το Χάρκοβο και αργότερα το Κίεβο. Τον Αύγουστο του 1939 έγινε επέκταση των συνόρων της προς την Πολωνία, μετά που ο σοβιετικός στρατός κατέλαβε εδάφη στην ανατολική της επαρχία και τα προσάρτησε στη Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Ουκρανίας. Αυτά τα εδάφη είναι το σημερινό Λβιβ στη δυτική Ουκρανία.

Κάτω από το σοβιετικό καθεστώς, το εθνικό ζήτημα γενικά, μαζί βεβαίως και το Ουκρανικό, πήρε δρόμους που υπαγορεύονταν από τη λογική των συμφερόντων της εργατικής τάξης και του σοσιαλισμού. Η επιστροφή στον καπιταλισμό επανάφερε το εθνικό ζήτημα στις γραμμές του καπιταλιστικού ανταγωνισμού.

Ωραία, θα πει κάποιος, γιατί τότε χρειάστηκε να περάσουν 30 τόσα χρόνια από την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, για να συμβεί αυτό που σήμερα συμβαίνει στο έδαφός της;

Η κίνηση της ανθρώπινης ιστορίας δεν πραγματώνεται μηχανικά. Κι ούτε η ζωή είναι άυλη και άοσμη. Το κάθε τι χρειάζεται τον χρόνο του να ωριμάσει μέσα στον περιβάλλοντα χώρο. Ένα χρονικό λοιπόν διάστημα ήταν απαραίτητο για να μπορέσει η κοινωνία της Ουκρανίας να περάσει μέσα από τη διαδικασία ανάπτυξης εθνικής συνείδησης. Γι' αυτό και πήρε τόσος χρόνος όσος χρειάζεται να έρθουν στο προσκήνιο νέες γενιές, διαπαιδαγωγημένες με τις ιδέες του εθνικού κράτους. Αλλά η ανάπτυξη εθνικής συνείδησης και η δημιουργία εθνικού κράτους, στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων σήμαινε την εθνική καταπίεση αυτών που δεν είναι Ουκρανοί. Παρόλα αυτά, ήταν πάρα πολύ δύσκολο έως και ανέφικτο να ξεριζωθεί αυτό που είχε διαμορφωθεί σε επίπεδο κοινωνίας κατά την περίοδο της Σοβιετικής Ένωσης. Ας μην ξεχνάμε ότι μέσα στα σύνορα του μέχρι χθες κράτους της Ουκρανίας ζούσε ολόκληρος πληθυσμός, του οποίου η μητρική γλώσσα είναι η ρωσική.

Ένα δεύτερο στοιχείο είναι αυτό της δημιουργίας εθνικής συνείδησης, που προϋποθέτει και τη δημιουργία αστικής τάξης. Κατά πως φαίνεται όμως, ούτε το ένα ούτε το άλλο προχώρησε προς την κατεύθυνση της δημιουργίας ενός αστικού κράτους, που θα αναπτυσσόταν στα πλαίσια της μορφής που αναπτύχθηκε στη Δυτική Ευρώπη. Οι ολιγάρχες, που με δόλιο τρόπο πέρασαν στην ιδιοκτησία τους τον πλούτο της χώρας και έγιναν μέσα σε μια νύχτα Ουκρανοί ολιγάρχες,

στάθηκαν ανίκανοι να μετατραπούν σε αστική τάξη και να βάλουν τα θεμέλια πάνω στα οποία θα πορεύονταν. Αντί αυτού, λειτούργησαν σκόρπια σε διάφορες καπιταλιστικές χώρες της Δύσης. Από την άλλη, τα προνομιούχα στρώματα της Σοβιετικής εποχής αποτέλεσαν κατά κάποιο τρόπο το αριστοκρατικό στρώμα μέσα στις συνθήκες που ακολούθησαν την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης.

Η αποτυχία των ολιγαρχών της Ουκρανίας να συγκροτηθούν ως τάξη σε εθνικό επίπεδο άφησε τα περιθώρια στους επιτήδειους να ανελιχθούν στην εξουσία και να δράσουν με τρόπο που υπηρετούσε τα ξένα προς τη χώρα συμφέροντα.

Η κατάσταση στο εσωτερικό της Ουκρανίας άλλαξε κάπως απότομα στις 22 Φεβρουαρίου το 2014, με τη μεθόδευση της «πραξικοπηματικής» καθαίρεσης του Προέδρου Βίκτορ Γιανουκόβιτς. Στις 16 Μαρτίου (2014) πραγματοποιήθηκε το δημοψήφισμα στην Αυτόνομη Δημοκρατία της Κριμαίας και η προσάρτησή της στη Ρωσία. Η κυβέρνηση του Κιέβου επιτέθηκε με στρατεύματα στις επαρχίες του

Ντονέτσκ και του Λουγκάνσκ, ενώ στις υπόλοιπες ανατολικές περιοχές αλώνιζαν οι φασιστικές ομάδες. Το αποκορύφωμα ήταν να βρεθεί το 2019 στην προεδρία της χώρας ένας κλόουν, που τον φωνάζουν Βολοντίμιρ Ζελένσκι, ο οποίος συνέχισε στις γραμμές του προκατόχου του, κυβέρνησε δηλαδή με οδηγίες του Αμερικανο-Βρετανικού κατεστημένου.

Για το ιστορικό, ας ακούσουμε τι λέει ένας πρώην συνταγματάρχης του στρατού της Ελβετίας και πρώην μέλος της Ελβετικής Υπηρεσίας Στρατηγικών Πληροφοριών, και όχι μόνο, τον Jacques Baud, ο οποίος έγραψε σε ένα άρθρο ημερομηνίας 9 Απριλίου το 2022, μετά δηλαδή την στρατιωτική επέμβαση της Ρωσίας στην Ουκρανία, τα παρακάτω:

Το πρόβλημα δεν είναι ποιος έχει δικίο σε αυτή τη σύγκρουση, αλλά το πώς οι ηγέτες μας λαμβάνουν τις αποφάσεις.

Ας προσπαθήσουμε να εξετάσουμε τις ρίζες της σύγκρουσης, ξεκινώντας με αυτούς που τα τελευταία οκτώ χρόνια μιλούσαν σε μας για «αποσχιστές» ή «ανεξάρτητους» του Ντομπάς. Αυτό δεν είναι αλήθεια. Τα δημοψηφίσματα που διενεργήθηκαν στις δύο αυτοαποκαλούμενες Δημοκρατίες του Ντονέτσκ και του Λουγκάνσκ τον Μάιο του 2014 δεν ήταν δημοψηφίσματα «ανεξαρτησίας», όπως ισχυρίστηκαν ορισμένοι αδίστακτοι δημοσιογράφοι, αλλά δημοψηφίσματα «αυτοδιάθεσης» ή «αυτονομίας». Επίσης, ο χαρακτηρισμός «φιλορώσος» υποδηλώνει ότι η Ρωσία ήταν συμβαλλόμενο μέρος στη σύγκρουση, κάτι που δεν συνέβη, ενώ ο όρος «Ρωσόφωνοι» θα ήταν πιο αδιάβλητος και πιο έντιμος. Επιπλέον, αυτά τα δημοψηφίσματα διεξήχθησαν ενάντια στις προτιρόπες του Βλαντίμιρ Πούτιν.

Στην πραγματικότητα, οι δημοκρατίες αυτές δεν επιδίωκαν να διαχωριστούν από την Ουκρανία, αλλά να αποκτήσουν καθεσώς αυτονομίας που θα τους εγγυόταν

τη χρήση της ρωσικής γλώσσας ως επίσημης γλώσσας. Η πρώτη νομοθετική πράξη της κυβέρνησης που προέκυψε από την ανατροπή του Προέδρου Γιανουκόβιτς ήταν η κατάργηση του νόμου Κίνιλον-Kolesnichenko του 2012 που όριζε τα ρωσικά ως επίσημη γλώσσα. Θα ήταν για παράδειγμα κάτι ανάλογο με το να αποφάσιζαν οι πραξικοπηματίες ότι τα γαλλικά και τα ιταλικά δεν θα ήταν πλέον επίσημες γλώσσες στην Ελβετία.

Αυτή η απόφαση προκάλεσε θύελλα στον ρωσόφωνο πληθυσμό. Το αποτέλεσμα ήταν μια σφοδρή καταστολή κατά των ρωσόφωνων περιοχών (Οδησσός, Ντνεπροπετρόφσκ, Χάρκοβο, Λουγκάνσκ και Ντονιέτσκ), που πραγματοποιήθηκε από τον Φεβρουάριο του 2014 και η οποία οδήγησε σε στρατιωτικοποίηση της κατάστασης και σε σφαγές - στην Οδησό και τη Μαριούπολη, οι πιο αξιοσημείωτες...

Το 2014, όταν ήμουν στο ΝΑΤΟ, ήμουν υπεύθυνος για την καταπολέμηση της διάδοσης ελαφρού οπλισμού και προσπαθούσαμε να εντοπίσουμε τις παραδόσεις ρωσικών όπλων στους αντάρτες, για να δούμε αν εμπλέκεται η Μόσχα. Οι πληροφορίες που λάβαμε προέρχονταν σχεδόν εξολοκλήρου από Πολωνικές Υπηρεσίες Πληροφοριών και δεν «ταίριαζαν» με τις πληροφορίες που προέρχονταν από τον ΟΑΣΕ (Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη) – παρά τους χονδροειδείς ισχυρισμούς, δεν παρατηρήσαμε καμιά παράδοση όπλων και στρατιωτικού εξοπλισμού από τον στρατό της Ρωσίας...

Αμέσως μετά την υπογραφή των Συμφωνιών του Μινσκ 1, ο Ουκρανός Πρόεδρος Πέτρο Ποροσένκο ξεκίνησε μαζική αντιτρομοκρατική επιχείρηση κατά του Ντονμπάς. *Bis repetita place*, δηλαδή όσα επαναλαμβάνονται δύο φορές αρέσουν: με λάθος συμβουλές από τους αξιωματικούς του ΝΑΤΟ, οι Ουκρανοί υπέστησαν συντριπτική ήττα στο Debaltsevo, η οποία τους ανάγκασε να συμμετάσχουν στις Συμφωνίες του Μινσκ 2...

Στην πραγματικότητα, ο στρατός υπονομεύτηκε από τη διαφθορά των στελεχών του και δεν είχε πλέον την υποστήριξη του πληθυσμού...

Το ουκρανικό υπουργείο Άμυνας στράφηκε στη συνέχεια στο ΝΑΤΟ για να το βοηθήσει να γίνουν οι ένοπλες δυνάμεις του πιο «ελκυστικές». Έχοντας ήδη εργαστεί σε παρόμοια έργα στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών, μου ζητήθηκε από το ΝΑΤΟ να συμμετάσχω στο πρόγραμμα αποκατάστασης της εικόνας των ουκρανικών ενόπλων δυνάμεων. Αλλά αυτή είναι μια μακροπρόθεσμη διαδικασία και οι Ουκρανοί ήθελαν να προχωρήσουν γρήγορα.

Έτσι, για να αντισταθμίσει την έλλειψη στρατιωτών, η ουκρανική κυβέρνηση κατέφυγε σε παραστρατιωτικές πολιτοφυλακές. Αυτές αποτελούνταν ουσιαστικά από ξένους μισθοφόρους, συχνά ακροδεξιούς ακτιβιστές. Το 2020 αποτελούσαν περίπου το 40% των Ουκρανικών δυνάμεων και αριθμούσαν περίπου 102 χιλιάδες άνδρες, σύμφωνα με το Reuters. Οπλίστηκαν, χρηματοδοτήθηκαν και εκπαιδεύτηκαν από τις Ηνωμένες Πολιτείες, τη Μεγάλη Βρετανία, τον Καναδά και τη Γαλλία, και προέρχονται από περισσότερες από δεκαεννιά εθνικότητες, συμπεριλαμβανομένων και Ελβετών.

Ως εκ τούτου, οι δυτικές χώρες έχουν σαφώς δημιουργήσει και υποστηρίξει ουκρανικές ακροδεξιές πολιτοφυλακές. Τον Οκτώβριο του 2021, η Jerusalem

Post σήμανε συναγεμμό, καταγγέλλοντας το πρόγραμμα Centuria. Αυτές οι πολιτοφυλακές επιχειρούν στο Ντονμπάς με Δυτική υποστήριξη από το 2014...

Έτσι λοιπόν, η Δύση υποστήριξε και συνέχισε να εξοπλίζει πολιτοφυλακές που έχουν διαπράξει πολυάριθμα εγκλήματα κατά αμάχων από το 2014... Γιατί, στην πραγματικότητα δεν προσπαθούμε να βοηθήσουμε την Ουκρανία, αλλά να πολεμήσουμε τη Ρωσία.

Πρέπει να επιστρέψουμε στις 24 Μαρτίου του 2021. Εκείνη την ημέρα, ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι εξέδωσε διάταγμα για την ανακατάληψη της Κριμαίας και άρχισε να αναπτύσσει τις δυνάμεις του στα Νότια της χώρας. Ταυτόχρονα, πραγματοποιήθηκαν πολλές ασκήσεις του ΝΑΤΟ μεταξύ της Μαύρης Θάλασσας και της Βαλτικής Θάλασσας, συνοδευόμενες από σημαντική αύξηση των αναγνωριστικών πτήσεων κατά μήκος των ρωσικών συνόρων. Στη συνέχεια, η Ρωσία πραγματοποίησε μερικές ασκήσεις για να δοκιμάσει την επιχειρησιακή ετοιμότητα των στρατευμάτων της και να δείξει ότι παρακολουθεί την εξέλιξη της κατάστασης...

Κατά παράβαση των Συμφωνιών του Μινσκ, η Ουκρανία διεξήγαγε με ντρώους εναέριες επιχειρήσεις κατά του Ντονμπάς. Ένα από τα κτυπήματα ήταν σε αποθήκη καυσίμων στο Ντονέσκ τον Οκτώβριο του 2021. Αυτά σημειώθηκαν στον αμερικάνικο Τύπο, όχι όμως στον ευρωπαϊκό, και κανείς τους δεν καταδίκασε αυτές τις παραβάσεις.

... Οι Ουκρανοί εξακολουθούσαν να αρνούνται να εφαρμόσουν τις Συμφωνίες του Μινσκ, προφανώς υπό την πίεση των Ηνωμένων Πολιτειών. Ο Βλαντίμιρ Πούτιν έλεγε τότε ότι ο Μακρόν είχε δώσει κούφιες υποσχέσεις και ότι η Δύση δεν ήταν έτοιμη να επιβάλει τις Συμφωνίες, όπως κάνει εδώ και οκτώ χρόνια.

Οι προετοιμασίες της Ουκρανίας στη ζώνη επαφής συνεχίστηκαν. Το Ρωσικό Κοινοβούλιο ανησύχησε και στις 15 Φεβρουαρίου (2022) ζήτησε από τον Βλαντίμιρ Πούτιν να αναγνωρίσει την ανεξαρτησία των Δημοκρατιών, κάτι που αρνήθηκε να κάνει.

Στις 17 Φεβρουαρίου (2022), ο Πρόεδρος Τζο Μπάιντεν ανακοίνωσε ότι η Ρωσία θα επιτεθεί στην Ουκρανία τις επόμενες μέρες. Πώς το ήξερε αυτό; Μυστήριο... Αλλά, όπως δείχνουν οι καθημερινές εκθέσεις των παρατηρητών του ΟΑΣΕ, οι βομβαρδισμοί του πληθυσμού του Ντονμπάς είχαν από την προηγούμενη ημέρα αυξηθεί δραματικά. Όπως είναι φυσικό, ούτε τα ΜΜΕ, ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση, ούτε το ΝΑΤΟ, ούτε και οποιαδήποτε δυτική κυβέρνηση, κανένας από όλους αυτούς δεν αντέδρασε και δεν παρέμβηκε. Αργότερα είπαν βέβαια ότι επρόκειτο για ρωσική παραπληροφόρηση. Στην πραγματικότητα, φαίνεται πως η Ευρωπαϊκή Ένωση και ορισμένες άλλες χώρες σκόπιμα αποσιώπησαν τη σφαγή των κατοίκων του Ντονμπάς, ενώ γνώριζαν πως κάτι τέτοιο θα προκαλούσε την επέμβαση των Ρώσων.

Την ίδια ώρα, υπήρχαν αναφορές για δολιοφθορές στο Ντονμπάς. Στις 18 Ιανουαρίου, οι μαχητές του Ντονμπάς συνέλαβαν σαμποτέρ, οι οποίοι ήταν εφοδιασμένοι με δυτικό εξοπλισμό, μιλούσαν πολωνικά και προσπαθούσαν να δημιουργήσουν επεισόδια με χημικά στην Γκορλίβκα. Θα μπορούσαν να ήταν μισθοφόροι της CIA, με επικεφαλής ή «συμβουλάτορες» Αμερικανούς και

αποτελούμενους από Ουκρανούς ή Ευρωπαίους μαχητές, για να πραγματοποιήσουν πράξεις δολιοφθοράς στις Δημοκρατίες του Ντονμπάς.

Στην πραγματικότητα, ο Τζο Μπάιντεν γνώριζε ήδη από τις 16 Φεβρουαρίου ότι οι Ουκρανοί άρχισαν να βομβαρδίζουν τον άμαχο πληθυσμό του Ντονμπάς, βάζοντας τον Βλαντίμιρ Πούτιν μπροστά σε μια δύσκολη επιλογή: να βοηθήσει το Ντονμπάς στρατιωτικά και να δημιουργήσει ένα διεθνές πρόβλημα ή να παραμείνει αδρανής και να παρακολουθεί τους Ρωσόφωνους του Ντονμπάς να συντρίβονται...

Με άλλα λόγια, μπορούμε να αποδοκιμάσουμε και να καταδικάζουμε τη ρωσική επίθεση. Αλλά είμαστε εμείς, δηλαδή οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Γαλλία και η Ευρωπαϊκή Ένωση, που πρωταγωνιστήσαμε στο να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για το ξέσπασμα της σύγκρουσης. Δείχνουμε συμπόνοια για τον ουκρανικό λαό και τα δύο εκατομμύρια πρόσφυγες· και αυτό είναι καλό· αλλά αν είχαμε δείξει λίγη μόνο συμπόνοια και για τον ίδιο αριθμό προσφύγων από τους ουκρανικούς πληθυσμούς του Ντονμπάς που σφαγιάστηκαν από την ίδια τους την κυβέρνηση και που επί οκτώ χρόνια αναζητούσαν καταφύγιο στη Ρωσία, πιθανώς να μην είχε συμβεί τίποτε από όλα αυτά...

Οι Δυτικοί υπουργοί που επιδιώκουν την κατάρρευση της ρωσικής οικονομίας για να κάνουν τον ρωσικό λαό να υποφέρει, ζητώντας ακόμη και τη δολοφονία του Πούτιν, δείχνουν πως οι ηγέτες μας -ακόμα κι αν έχουν κάπως διαφοροποιήσει τη μορφή του λόγου τους- δεν είναι καλύτεροι από αυτούς που μισούμε – διότι η επιβολή κυρώσεων σε Ρώσους αθλητές στους Παραολυμπιακούς Αγώνες ή σε Ρώσους καλλιτέχνες δεν έχει καμία σχέση με τη μάχη ενάντια στον Πούτιν...

Σε τελευταία ανάλυση, τι είναι αυτό που κάνει τη σύγκρουση στην Ουκρανία πιο αξιόλογη από τον πόλεμο στο Ιράκ, στο Αφγανιστάν ή στη Λιβύη; Ποιες κυρώσεις έχουμε υιοθετήσει εναντίων εκείνων που εσκεμμένα είπαν ψέματα στη διεθνή κοινότητα για να διεξάγουν άδικους, αδικαιολόγητους και δολοφονικούς πολέμους; ...^{xi}.

Και σε ένα άλλο άρθρο του Jacques Baud, γραμμένο προς το τα τέλη Μαρτίου του 2022, διαβάζουμε τα εξής:

Δεν κερδίζεις έναν πόλεμο με προκατάληψη – τον χάνεις. Και αυτό είναι που συμβαίνει. Έτσι, ο ρωσικός συνασπισμός δεν βρέθηκε ποτέ σε «υποχώρηση» ή «τέλμα» λόγω κάποιας ηρωικής αντίστασης – απλώς, δεν επιτέθηκε εκεί που αναμενόταν! Δεν θέλουμε να ακούσουμε το τι μας είχε εξηγήσει πολύ καθαρά ο Βλαντίμιρ Πούτιν. Αυτός είναι ο λόγος που έχουμε γίνει -θέλοντας και μη- οι κύριοι αρχιτέκτονες της ουκρανικής ήττας που διαμορφώνεται. Η Ουκρανία βρίσκεται πιθανώς σήμερα σε αυτήν την κατάσταση, λόγω των αυτοαποκαλούμενων «ειδικών» και των στρατηγών που «παραelaύνουν» στις τηλεοπτικές μας συσκευές!

... στο Newsweek, ένας αναλυτής από την Υπηρεσία Πληροφοριών Άμυνας (DIA), το αμερικανικό αντίστοιχο της Διεύθυνσης Στρατιωτικών Πληροφοριών (DRM) στη Γαλλία, σημειώνει ότι «η Ρωσία πραγματοποίησε σε 24 ημέρες πόλεμου περίπου 1400 επιθέσεις και εκτόξευσε σχεδόν 1000 πυραύλους. Και για να

έχουμε μια σύγκριση, οι Ηνωμένες Πολιτείες πραγματοποίησαν περισσότερες επιθέσεις και εκτόξευσαν περισσότερους πυραύλους κατά την πρώτη μέρα μόνο του πολέμου στο Ιράκ το 2003»^{xiii}.

Από αυτά που αφηγείται ο Jacques Baud παίρνουμε μια γεύση για το τι προηγήθηκε του πολέμου στην Ουκρανία, για το ποιοι επιδίωκαν τον πόλεμο, για τον τρόπο που

πολιτεύτηκαν οι ηγέτες της Ευρώπης, για την επιστράτευση της συνειδητής παραπληροφόρησης και λουπά.

Αυτός ο πόλεμος δεν θα ξεκινούσε, αν οι εκπρόσωποι του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού δεν έβαζαν στα σχέδιά τους να εγκαταστήσουν στην Ουκρανία μια κυβέρνηση μαριονέτα που θα υπηρετούσε τα συμφέροντά τους, και που για να το πετύχουν απεργάστηκαν δόλιους τρόπους

και υπέθαλψαν την εθνική βία.

Για τους εκπροσώπους του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού, η πορεία ένταξης της Ουκρανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν το μέσον για να την ενσωματώσουν στο άρμα της υποδουλωμένης σε αυτούς Ευρώπης. Με το άπλωμα όμως της οικονομικής κρίσης του 2008 στις χώρες της Ένωσης και τις επιπτώσεις της στην ευρύτερη περιοχή, οι δυσκολίες στην πορεία της ένταξης πολλαπλασιάστηκαν.

Εν τω μεταξύ, οι αντιθέσεις στο εσωτερικό της χώρας εντεινόνταν και πλησίαζαν προς το σημείο της σύγκρουσης. Όπως έχουμε πει πιο πάνω, η αποτυχία των ολιγαρχών να συγκροτηθούν ως τάξη άφησε τα περιθώρια στους επιτήδειους να ανελικθούν στην εξουσία και να υπηρετήσουν τα ξένα προς τη χώρα συμφέροντα. Σε επίπεδο εξουσίας, αυτή ήταν η μη σοβαρή πλευρά, που όπως αποδείχτηκε είναι και ελεεινή, και εκπροσωπείτο από τους υποστηρικτές της ευρωπαϊκής ενταξιακής πορείας. Η άλλη πλευρά, ήταν εκείνη που ως φαίνεται έκρινε πως η πολιτική αντιμετώπισης των προβλημάτων μπορούσε να είναι αποτελεσματική με στροφή προς τη Ρωσία. Αυτή η πλευρά ήταν η κυβέρνηση του Βίκτορ Γιαννουκόβιτς, η οποία αποφάσισε τον Νοέμβριο του 2013 να μην συνεχίσει την Ευρωπαϊκή ενταξιακή πορεία και να προχωρήσει με σύναψη δανειακής συμφωνίας διάσωσης της οικονομίας με τη Ρωσία. Η ανακοίνωση της απόφασης αποτέλεσε τη σταγόνα που ξεχείλιζε το ποτήρι και έφερε τις αντιθέσεις στο σημείο της σύγκρουσης. Η πλευρά των ελεεινών αντέδρασε και η κατάσταση εξελίχτηκε με τρόπο που οδήγησε στην «πραξικοπηματική» πτώση της κυβέρνησης. Με αυτή την κατάληξη, ο κύκλος των αντιθέσεων έκλεισε και άνοιξε ένα νέο κεφάλαιο, το κεφάλαιο του πολέμου.

Η νέα κυβέρνηση του Κιέβου επιτέθηκε με απαγόρευση της ρωσικής γλώσσας σε όλη την επικράτεια της Ουκρανίας και με στρατεύματα στις επαρχίες του Ντονέτσκ και του Λουγκάνσκ, ενώ στις υπόλοιπες ανατολικές περιοχές αλώνιζαν οι φασιστικές ομάδες. Και για να λύσει οριστικά το θέμα, η κυβέρνηση οδήγησε την κατάσταση στην πολεμική αναμέτρηση.

Έτσι, τον πόλεμο στην Ουκρανία δεν πρέπει να τον διαχωρίσουμε από τη γενικότερη διαδικασία δημιουργίας και ολοκλήρωσης του εθνικού αστικού κράτους, στην οποία παρεμβλήθηκε η επικράτηση της Ρώσικης Επανάστασης το 1917, και επανήλθε μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και της πορείας προς τον καπιταλισμό των χωρών που την αποτελούσαν.

Το μεγάλο πρόβλημα για την κάστα των ουκρανών δεν ήταν οι μικρές μειονότητες – ήταν ο ρώσικος πληθυσμός, που έπρεπε είτε να τον δαμάσουν είτε να τον εκδιώξουν. Και οι συνθήκες δημιουργήθηκαν από τη στιγμή που η υποστηριζόμενη από τους Αμερικανούς, τους Γερμανούς και τους Γάλλους κάστα των Ουκρανών ανέτρεψε με «πραξικοπηματικό» τρόπο την εκλεγμένη κυβέρνηση και δημιούργησαν τις συνθήκες για περισσότερη καταπίεση των εθνοτήτων στο έδαφος της Ουκρανίας.

Σε τέτοιες συνθήκες, το σύνθημα για το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης ερχόταν στο προσκήνιο. Η θέση των μαρξιστών θα έπρεπε να είναι η υποστήριξη του δικαιώματος για αυτοδιάθεση των καταπιεσμένων εθνικών κοινοτήτων, ιδιαίτερα του ρώσικου πληθυσμού, αν το ήθελαν και αν το επιζητούσαν.

Οι καπιταλιστικοί ανταγωνισμοί λειτούργησαν με τον παραδοσιακό τρόπο δημιουργίας των εθνικών καπιταλιστικών κρατών, που είχαν εδραιωθεί μέσα από διωγμούς, εξολοθρεύσεις, πολέμους και γενοκτονίες. Αλλά, όπως ο Τρότσκι έγραψε το 1933,

Έχοντας χρησιμοποιήσει το έθνος για την ανάπτυξη του, ο καπιταλισμός δεν έχει πουθενά λύσει πλήρως το εθνικό ζήτημα, ούτε στην πιο μικρή γωνιά του κόσμου. Τα σύνορα της Ευρώπης των Βερσαλλιών έχουν κομματιάσει το ζωντανό σώμα των εθνών. Η ιδέα του κομματιάσματος ξανά της καπιταλιστικής Ευρώπης, με τρόπο που τα σύνορα του κράτους να συμπίπτουν με τα εθνικά σύνορα, είναι το πιο καθαρό είδος ουτοπίας. Καμιά κυβέρνηση δεν πρόκειται να παραχωρήσει ούτε μίαν ίντσα από το έδαφος της με ειρηνικά μέσα. Ένας νέος πόλεμος θα κομματιάζε ξανά την Ευρώπη σύμφωνα με τους πολεμικούς χάρτες, και όχι σύμφωνα με τα σύνορα των εθνών. Το καθήκον της πλήρους εθνικής αυτοδιάθεσης και της ειρηνικής συνεργασίας όλων των λαών της Ευρώπης μπορεί να λυθεί μόνο στη βάση της οικονομικής ενοποίησης της Ευρώπης, απαλλαγμένης από την αστική κυριαρχία. Το σύνθημα των Ενωμένων Σοσιαλιστικών Πολιτειών της Ευρώπης είναι ένα σύνθημα όχι για τη σωτηρία των βαλκάνιων ή παραδουνάβιων λαών, αλλά και για τη σωτηρία των λαών της Γερμανίας και της Γαλλίας^{xiii}.

Κι όπως βλέπουμε, το εθνικό ζήτημα εξακολουθεί να υπάρχει και να αποτελεί ένα από τα τόσα πολλά προβλήματα που ταλανίζουν τη σημερινή καπιταλιστική κοινωνία.

Η σημερινή περίοδος

Η σημερινή περίοδος έχει για θεμέλιά της τα ερείπια που άφησε πίσω της η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991. Από τότε μέχρι σήμερα μπορούμε να διακρίνουμε δύο φάσεις. Η πρώτη είναι αυτή που τέλειωσε με την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης το 2008 στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Η δεύτερη είναι αυτή που διανύουμε σήμερα και τα χαρακτηριστικά της γνωρίσματα είναι:

1. Η δομική κρίση του καπιταλιστικού συστήματος

2. Η άμυνα από πλευράς του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού που εκδηλώνεται με όξυνση του ανταγωνισμού, υπόθαψη του εθνικού ζητήματος και πρόκληση πολέμων (βλέπε Ουκρανία, Παλαιστίνη – Ταϊβάν και Χερσόνησο της Κορέας)
3. Ο γεωγραφικός χώρος της Ευρώπης, της Μέσης Ανατολής, της ευρωπαϊκής Ρωσίας και του Καυκάσου μετατρέπεται από τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό σε πεδίο πολεμικών συγκρούσεων.
4. Η διαμόρφωση των δύο ανταγωνιστικών καπιταλιστικών πόλων (οι χώρες της Δύσης που ηγεμονεύονται από τις ΗΠΑ, και οι χώρες των BRICS με ηγέτιδες δυνάμεις την Κίνα και την Ρωσία)
5. Η κατάρρευση της σοσιαλδημοκρατίας
6. Η κρίση των δεξιών κομμάτων
7. Το κενό στον χώρο της αριστεράς
8. Οι διεργασίες για κτίσιμο ξανά ηγεσίας της εργατικής τάξης
9. Ο ρόλος των μαρξιστών

Όλα αυτά συνθέτουν ένα συγκρουσιακό περιβάλλον, μέσα στο οποίο υποθάλλεται ή και σχεδιάζεται η αναβίωση του εθνικού ζητήματος.

Ο Λένιν έζησε σε συνθήκες επέκτασης του καπιταλισμού και προσέδωσε ιδιαίτερη σημασία στο δικαίωμα των λαών στην αυτοδιάθεση. Και παρόλο που η επέκταση του καπιταλισμού έχει από καιρό ολοκληρωθεί, το εθνικό ζήτημα εξακολουθεί, όπως έχουμε δει, να παραμένει άλυτο και να εξελίσσεται σε τρεις παραμέτρους.

Η μία παράμετρος παίρνει τη μορφή της απαλλαγής από τον ιμπεριαλιστικό ζυγό που τους επέβαλαν οι πρώην αποικιοκράτες και παρατηρείται κυρίως στην αφρικανική Ήπειρο.

Η άλλη παράμετρος είναι η κλασική μορφή της δημιουργίας κράτους. Αυτή παρατηρείται στη Μ. Ανατολή με τον αγώνα των Κούρδων και των Παλαιστινίων. Οι μεν

Κούρδοι αγωνίζονται να ολοκληρώσουν τη διαδικασία και να εδραιώσουν το κράτος τους. Οι δε Παλαιστινίοι αγωνίζονται να αποκτήσουν κράτος.

Και η άλλη παράμετρος έχει τη μορφή του αγώνα για ενσωμάτωση στον εθνικό κορμό. Αυτή εντοπίζεται κυρίως στα Βαλκάνια και έχει για επίκεντρό της τη Σερβία, όπου το θέμα με το Κόσσοβο παραμένει ακόμα ανοικτό. Στο Μαυροβούνιο το 32%

του πληθυσμού είναι Σέρβοι. Στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη υπάρχουν τρεις επίσημες γλώσσες (βοσνιακή, σερβική, κροατική), το 50% είναι Βόσνιοι, το 30% Σέρβοι και το 15% Κροάτες. Είναι επίσης η Βόρεια Μακεδονία με την αλβανική μειονότητα, αλλά και πιο γενικά το μακεδονικό που αντηχούν κατά καιρούς αντίλαλοι αναβίωσής του.

Στον Καύκασο υπάρχουν τα ζητήματα με τη Γεωργία, την Αρμενία και το Αζερμπαϊτζάν. Στη Γεωργία υπάρχουν τα ζητήματα της Οσσετίας και της Αμπχαζίας, που δεν έχουν κλείσει οριστικά.

Στο Νακόρνο-Καραμπάχ η προσπάθεια ανεξαρτητοποίησης και ενοποίησης του με την Αρμενία δέχτηκε το θανάσιμο πλήγμα μόλις πρόσφατα (Σεπτέμβρη-Οκτώβρη του 2023), με την κατάληξη της στρατιωτικής σύγκρουσης σε νίκη του Αζερμπαϊτζάν και στην εκδίωξη από την περιοχή των Αρμένιων κατοίκων. Στη διαμόρφωση αυτών των εξελίξεων έχουν βάλει αρκετά το χέρι τους ηγέτες και οικονομικοί παράγοντες της Δύσης.

Η Μολδαβία είναι άλλη μια χώρα, όπου μπορεί να πυροδοτηθούν εθνικές διαμάχες. Εκτός από την Υπερδνειστερία υπάρχει και η αυτόνομη επαρχία της Γκαγκαουζίας.

Επίσης, οι εκπρόσωποι του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού θα επιδιώξουν να δημιουργήσουν προβλήματα σε πολλές περιοχές, με υποδαύλιση εθνικών αναταραχών. Μια από αυτές είναι το Ιράν, του οποίου ο πληθυσμός έχει ως εξής: Πέρσες 61%, Αζέροι 16%, Κούρδοι 10%, Λουρ 6%, Άραβες 2%, Βαλούχοι 2%, Τουρκομάνοι 2% και άλλοι 1%. Το 95% του πληθυσμού είναι σίτες και το 4% σουνίτες. Στη Νοτιο-ανατολική περιοχή του Ιράν κατοικεί μέρος της φυλής των Βαλούχων και υπολογίζονται στα δύο εκατομμύρια.

Η περιοχή του Βαλουχιστάν διαιρέθηκε από τους Άγγλους και κατανεμήθηκε στο Ιράν, στο Αφγανιστάν και στην Ινδία. Στο Πακιστάν αποτελεί ομόσπονδο κρατίδιο και ο πληθυσμός του υπολογίζεται στα 6.9 εκατομμύρια. Η περιοχή του Βαλουχιστάν βίωσε πολλές αυτονομιστικές εξεγέρσεις, με την τελευταία να πραγματοποιείται στα 1973-1977. Η πιο πρόσφατη ήταν χαμηλής έντασης και πραγματοποιήθηκε το 2003^{xiv}.

Σήμερα, αρχίζει να διαφαίνεται το πού το πάνε οι εκπρόσωποι του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού. Στα σχέδιά τους βρίσκεται η επιδίωξη της

εξασθένησης και της διάλυσης κάθε στοιχείου επιρροής της Ρωσίας στις χώρες του Καυκάσου, γι' αυτό και θα προσπαθήσουν να παρακινήσουν σε κινητοποιήσεις τους μειονοτικούς πληθυσμούς των καυκάσιων χωρών. Η διαφανόμενη αποτυχία τους να αποδυναμώσουν τη Ρωσία, να εντάξουν την Ουκρανία στο δικό τους άρμα, να γίνουν κυρίαρχοι στη Μαύρη Θάλασσα, να εντάξουν τη Γεωργία και την Αρμενία στο NATO και

να ανοίξουν τον δρόμο προς το βάθος του Καυκάσου, τους αναγκάζει να αλλάξουν ρότα, χωρίς βέβαια να εγκαταλείπουν τα αρχικά τους σχέδια.

Geopolitical map of the Caucasus Region 2019

Όπως φαίνεται, προετοιμάζονται ή αρχίζει να ανοίγει η όρεξή τους για να επιχειρήσουν διείσδυση στην περιοχή του Καυκάσου με προετοιμασία του εδάφους στη Μ. Ανατολή, φέρνοντας το Κουρδικό ζήτημα στην πρώτη γραμμή και αξιοποιώντας την ανάγκη που έχει η άρχουσα τάξη του Ισραήλ να αναζητεί τρόπους επέκτασης του μικρού της χώρου, που θα την απομακρύνει από την εδαφική ασφυξία. Και αυτό μπορεί να το πετύχει με προσάρτηση περισσότερων εδαφών σε βάρος των Παλαιστινίων και με αμυντικές και στρατιωτικές συνεργασίες, όπως αυτές που ανέπτυξε με τις κυβερνήσεις της Ελληνικής

και της Κυπριακής Δημοκρατίας, αλλά και με την κυβέρνηση του Αζερμπαϊτζάν, στο έδαφος του οποίου διαθέτει ήδη στρατιωτικές βάσεις. Με τη χρησιμοποίηση του Κουρδικού ζητήματος θα ασκηθούν τρομερές πιέσεις προς την κυβέρνηση του Ρεζέπ Ταγίπ Ερντογάν για να υπακούσει στις αποφάσεις των εκπροσώπων του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού. Γι' αυτό και ο πόλεμος του Ισραήλ στη Λωρίδα της Γάζας και στον Λίβανο δεν θα σταματήσει, παρόλο που μια ανάπαυλα δεν μπορεί να αποκλειστεί. Αλλά σε τέτοια περίπτωση, η διάρκειά της θα είναι βραχύβια. Όλα δείχνουν προς την προοπτική ενός πολέμου στη Μ. Ανατολή και στην αναπόφευκτη εξέλιξή του σε περιφερειακό πόλεμο. Μπορεί να αλλάξει ή να καθυστερήσει αυτή η προοπτική με την ανάληψη της εξουσίας από τον Ντόναλντ Τραμπ; Θα διαφανεί πολύ σύντομα.

Συμπεράσματα

Ο πόλεμος που διεξάγεται στο έδαφος της Ουκρανίας και ο πόλεμος που εξαπέλυσε η κυβέρνηση του Ισραήλ στη Λωρίδα της Γάζας και στον Λίβανο έχουν άμεση σχέση με τη διαδικασία δημιουργίας και ολοκλήρωσης του εθνικού αστικού κράτους. Άμεση σχέση έχουν και με την ανάγκη του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού να διατηρήσει την ισχύ που απέκτησε, παρεμποδίζοντας άλλα κράτη να επεκτείνουν τη δική τους οικονομική και πολιτική επιρροή.

Ο πόλεμος έχει φέρει στο προσκήνιο το δέσιμο όλων των κοινωνικών προβλημάτων μεταξύ τους, συμπεριλαμβανομένου και του ανολοκλήρωτου εθνικού ζητήματος. Σχετικά με αυτό, ο Τρότσκι έγραψε το 1934 ότι

το εθνικό πρόβλημα συγχωνεύεται παντού με το κοινωνικό πρόβλημα. Μόνο η κατάκτηση της εξουσίας από το παγκόσμιο προλεταριάτο μπορεί να εξασφαλίσει μια πραγματική και διαρκή ελεύθερη ανάπτυξη για όλα τα έθνη του πλανήτη^{xv}.

Κι αν αυτά που διαπιστώνουμε σήμερα είναι ίδια με κείνα που ο Τρότσκι διαπίστωσε 90 χρόνια πριν, αυτό οφείλεται στο ότι οι πολεμικές συγκρούσεις μεταξύ των εθνικών αστικών τάξεων, όπως και οι συγκρούσεις μεταξύ των ιμπεριαλιστικών δυνάμεων, αποτελούν μέρος της φύσης του καπιταλισμού.

Όλα όσα ζούμε σήμερα πηγάζουν από τη δομική κρίση που περνά ο καπιταλισμός και προετοιμάζουν την εργατική τάξη για τον νέο γύρο της ταξικής σύγκρουσης. Γι' αυτό και το επαναστατικό μας καθήκον είναι να απευθυνθούμε στην εργατική τάξη με καθαρότητα, ειλικρίνεια και τιμιότητα. Μέσα από το πρόγραμμα, τις θέσεις και την πάλη μας πρέπει να εκθέσουμε την αστική τάξη, αλλά και τους ηγέτες της εργατικής τάξης. Πρέπει να πούμε ξεκάθαρα πως ειρήνη δεν μπορεί να υπάρξει στα πλαίσια του καπιταλισμού. Πρέπει να δείξουμε τον δρόμο προς την σοσιαλιστική επανάσταση του προλεταριάτου, που θα τραβήξει στον αγώνα όλα τα καταπιεσμένα στρώματα της κοινωνίας. Όπως έγραφε ο Λένιν,

... η κατάσταση πραγμάτων βάζει στο προλεταριάτο της Ρωσίας ένα διπλό, ή πιο σωστά, ένα δίπλευρο καθήκον: να αγωνίζεται ενάντια σε κάθε εθνικισμό και πρώτα απ' όλα ενάντια στον μεγαλορωσικό εθνικισμό. Να αναγνωρίζει όχι μονάχα την απόλυτη ισοτιμία των εθνών γενικά, μα και την ισοτιμία στο ζήτημα της δημιουργίας κράτους, δηλαδή το δικαίωμα αυτοδιάθεσης και αποχωρισμού των εθνών. Παράλληλα με αυτό -και ακριβώς για να εξασφαλιστεί η επιτυχία του αγώνα ενάντια σε κάθε εθνικισμό όλων των εθνών- να υπερασπίζει την ενότητα της προλεταριακής πάλης και των προλεταριακών οργανώσεων, την πιο στενή συγχώνευσή τους στη διεθνή κοινότητα, παρά τις αστικές τάσεις για κάθε εθνική απομόνωση.

Πλήρη ισοτιμία των εθνών, δικαίωμα αυτοδιάθεσης των εθνών, συγχώνευση των εργατών όλων των εθνών – αυτό το εθνικό πρόγραμμα διδάσκει στους εργάτες ο μαρξισμός, το διδάσκει η πείρα όλου του κόσμου και η πείρα της Ρωσίας^{xvi}.

Αυτός είναι ο δρόμος που χάραξε ο Λένιν, και πάνω σε αυτόν οφείλουμε να βαδίσουμε. Στον δρόμο της ταξικής πάλης που φωτίζεται από τη σκέψη του, όπως αυτή παρατίθεται και στο παρακάτω απόσπασμα (1915):

Είναι παράλογο να αντιπαραθέτει κανείς τη σοσιαλιστική επανάσταση και τον επαναστατικό αγώνα ενάντια στον καπιταλισμό σε μόνο ένα από τα ζητήματα της δημοκρατίας, στην προκειμένη περίπτωση στο εθνικό ζήτημα. Έχουμε την υποχρέωση να συνενώσουμε τον επαναστατικό αγώνα ενάντια στον καπιταλισμό με το επαναστατικό πρόγραμμα και την επαναστατική τακτική σε ό,τι αφορά όλα τα δημοκρατικά αιτήματα: και της δημοκρατίας και της πολιτοφυλακής και της εκλογής των υπαλλήλων από τον λαό και της ισοτιμίας των γυναικών και της αυτοδιάθεσης των εθνών κτλ. Όσο υπάρχει καπιταλισμός όλα αυτά τα αιτήματα είναι πραγματοποιήσιμα ως εξαίρεση και μάλιστα σε ατελή και στρεβλή μορφή.

Στηριζόμενοι στον ήδη πραγματοποιημένο δημοκρατισμό και ξεσκεπάζοντας το γεγονός ότι στις συνθήκες του καπιταλισμού ο δημοκρατισμός δεν είναι πλήρης, απαιτούμε την ανατροπή του καπιταλισμού, την απαλλοτρίωση της αστικής τάξης ως βάση αναγκαία, τόσο για την εξάλειψη της αθλιότητας των μαζών όσο και για την πλήρη και ολόπλευρη πραγματοποίηση όλων των δημοκρατικών μετασχηματισμών.

Ορισμένοι από αυτούς τους μετασχηματισμούς θ' αρχίσουν πριν την ανατροπή της αστικής τάξης, άλλοι στην πορεία αυτής της ανατροπής και άλλοι ύστερα από αυτήν. Η κοινωνική επανάσταση δεν είναι μια μοναδική μάχη, αλλά εποχή ολόκληρης σειράς από μάχες σε όλα και σε κάθε είδους ζητήματα των

οικονομικών και δημοκρατικών μετασχηματισμών, οι οποίοι ολοκληρώνονται μόνο με την απαλλοτρίωση της αστικής τάξης.

Στο όνομα ακριβώς του τελικού αυτού σκοπού οφείλουμε να δώσουμε μια συνεπή επαναστατική διατύπωση σε καθένα από τα δημοκρατικά μας αιτήματα. Είναι πολύ ενδεχόμενο οι εργάτες κάποιας χώρας να ανατρέψουν την αστική τάξη πριν την πραγματοποίηση έστω και ενός μόνο ριζικού δημοκρατικού μετασχηματισμού στο ακέραιο. Είναι όμως αδιανόητο το ότι θα μπορέσει το προλεταριάτο σαν ιστορική τάξη να νικήσει την αστική τάξη, αν δεν έχει προετοιμαστεί γι' αυτό το πράγμα με τη διαπαιδαγώγησή του στο πνεύμα του πιο συνεπούς και του πιο επαναστατικά-αποφασιστικού δημοκρατισμού^{xviii}.

Πρόταση

Επειδή το εθνικό ζήτημα συνεχίζει στην Κύπρο να αποτελεί μέρος της καθημερινής ζωής και πολιτικής και στις δύο κοινότητες, και στα δύο αστικά κράτη, ως μαρξιστές οφείλουμε να επεξεργαστούμε ένα πρόγραμμα που θα αναδεικνύει τον ταξικό χαρακτήρα του εθνικού και θα το συνδέει με όλα τα κοινωνικά προβλήματα.

Η πρότασή μας πρέπει να έχει στόχο να βοηθήσει την εργατική τάξη γενικά και ιδιαίτερα τα πιο προχωρημένα στρώματα να κατανοήσουν τα ζητήματα του πολέμου και του εθνικού ως ζητήματα της ταξικής πάλης. Όσο μια τέτοια κατανόηση απλώνει μέσα στο κίνημα και γίνεται κτήμα των προχωρημένων ταξικά συνειδητοποιημένων στρωμάτων, άλλο τόσο θα δημιουργούνται πιέσεις προς την ηγεσία του κόμματος της εργατικής τάξης, η οποία θα αντιστέκεται. Μέσα από αυτή τη διαλεκτική σχέση, οι μαρξιστικές ιδέες θα αποκτούν το έδαφος, πάνω στο οποίο θα μπορέσει να αναπτυχθεί μια μαρξιστική οργάνωση.

Η θέση που αφορά στο δικαίωμα της αυτοδιάθεσης να ιδωθεί μέσα στα σημερινά δεδομένα και να εξεταστεί κατά πόσο μπορεί να αξιοποιηθεί αυτή καθαυτή ή η λογική της.

Το βέβαιο είναι ότι έχουμε καθήκον να απευθυνθούμε στην εργατική τάξη και να την καλέσουμε να πάρει την πρωτοβουλία για την επίλυση του κυπριακού προβλήματος. Κι επειδή είμαστε κομμάτι της ελληνοκυπριακής εργατικής τάξης, το ιδιαίτερο βάρος πρέπει να το ρίξουμε σε αυτήν. Ταυτόχρονα πρέπει να απευθυνθούμε και στην τουρκοκυπριακή εργατική τάξη. Πρέπει επίσης να καλέσουμε στον αγώνα και τον αγροτικό πληθυσμό και όλα τα καταπιεσμένα στρώματα, όχι απλώς με ένα κάλεσμα αλλά εξηγώντας τους λόγους που οδηγούν στην ανάγκη για στράτευσή τους με την εργατική τάξη.

Επίλογος

Μέσα από την ιστορική αναδρομή που παραθέσαμε παραπάνω αναδείχθηκε η σχέση που έχουν μεταξύ τους ο πόλεμος, το εθνικό ζήτημα και η ταξική αντιπαράθεση. Η πορεία της εξέλιξης αυτής της σχέσης ξετυλίχτηκε μέσα από την παράθεση αποσπασμάτων από γραφτά του Λένιν και του Τρότσκι. Επίσης, μέσα από αυτή την ανασκόπηση μπορούμε να δούμε και τη σχέση αυτών των ζητημάτων με την πορεία

εξέλιξης του καπιταλισμού, αλλά και τη σύνδεσή τους με αυτά που συμβαίνουν σήμερα στον κόσμο.

Παρατηρήσαμε πως το χαρακτηριστικό γνώρισμα της δεύτερης εποχής του καπιταλισμού, όπως αυτή περιγράφηκε από τον Λένιν -τότε δηλαδή που ο ανεπτυγμένος καπιταλισμός προσέγγιζε όλο και περισσότερο κι ανακάτευε τα έθνη και τα τραβούσε στην τροχιά του εμπορίου και έφερνε σε πρώτη μοίρα τον ανταγωνισμό του ενωμένου σε διεθνή κλίμακα κεφαλαίου με το διεθνές εργατικό κίνημα- συνεχίζει την πορεία του μέχρι σήμερα.

Καταγράψαμε τη Ρώσικη Επανάσταση και τη συγκρότηση της Σοβιετικής Ένωσης ως το γεγονός που συνένωσε τις εθνότητες και έδωσε στην εξέλιξη άλλη διάσταση από αυτήν του καπιταλισμού και που την χαρακτήριζε η συνύπαρξη και όχι η αντιπαλότητα των εθνотήτων.

Σημειώσαμε τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο που με την κατάληξή του δημιουργήθηκε το πλαίσιο μέσα στο οποίο πορεύτηκε ο κόσμος. Αυτό το πλαίσιο χαρακτηριζόταν από την ισορροπία ανάμεσα στον κυριαρχημένο από τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό καπιταλισμό της Δύσης και των χωρών που αποτελούσαν τη Σοβιετική Ένωση.

Το επόμενο γεγονός που καταγράψαμε είναι αυτό της κατάρρευσης της Σοβιετικής Ένωσης το 1991, που άνοιξε τον δρόμο για επιστροφή των καπιταλιστικών διεργασιών στην πρότερή τους διαδικασία. Κινούμενος μέσα στο περιβάλλον των νέων δεδομένων και αλλαγών, που είχαν συντελεστεί σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας, ο καπιταλιστικός κόσμος πορεύτηκε αντιμαχόμενος τον εαυτό του και αναπτύσσοντας τις εσωτερικές του αντιφάσεις.

Σημειώσαμε επίσης τα πιο πρόσφατα γεγονότα, αυτά της ήττας και της αποχώρησης των αμερικανικών στρατευμάτων από το Αφγανιστάν (31/8/2021) και της στροφής στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ, που έβαλε την Ευρώπη σε αναταράξεις και την έφερε μπροστά στην απειλή του πολέμου.

Αναφερθήκαμε επιγραμματικά στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, δείξαμε τους οικονομικούς ανταγωνισμούς ως την αιτία που οδήγησε σε αυτόν, αλλά και στο πού τελικά κατέληξε.

Αναφερθήκαμε και στην Οκτωβριανή Επανάσταση που πραγματοποιήθηκε μέσα στις συνθήκες του Πολέμου, στο πώς ο Λένιν και ο Τρότσκι αντιμετώπισαν και χειρίστηκαν το εθνικό ζήτημα, δείξαμε και τη σχέση του εθνικού ζητήματος με τον πόλεμο.

Μιλήσαμε και για τον πόλεμο γενικά, στο ότι στην ιστορία του καπιταλισμού υπήρξαν πόλεμοι κατακτητικοί, πόλεμοι για εθνική απελευθέρωση και πόλεμοι επαναστατικοί. Ακολουθώντας τα βήματα των εκπροσώπων του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού, φέραμε ως παραδείγματα τα πρόσφατα γεγονότα και σημειώσαμε πως η συνέχιση αυτών των πολέμων θα εμπλέξει κι άλλες χώρες και θα επιφέρει περισσότερες καταστροφές. Επισημάναμε επίσης την ανάγκη να κινηθεί η εργατική τάξη αποφασιστικά προς το σταμάτημα του πολέμου και την ανατροπή της άρχουσας τάξης και παραθέσαμε σχετικό απόσπασμα από άρθρο του Λένιν.

Αναφερόμενοι στον πόλεμο που διεξάγεται στην Ουκρανία, δείξαμε την πορεία έντασης των αντιφάσεων στο εσωτερικό της χώρας και το πλησίασμά τους προς το σημείο της σύγκρουσης. Αναδείξαμε επίσης τον ρόλο που διαδραμάτισαν οι εκπρόσωποι του

αμερικάνικου ιμπεριαλισμού στην υπόθαλψη του ουκρανικού εθνικού ζητήματος και τον ερχομό στο προσκήνιο της θέσης για το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης.

Για τη σημερινή περίοδο είπαμε πως έχει για θεμέλιά της τα ερείπια που άφησε πίσω της η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991 και ότι από τότε μέχρι σήμερα διακρίνονται δύο φάσεις: εκείνη που τέλειωσε με την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης το 2008 στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και αυτή που διανύουμε σήμερα, της οποίας καταγράψαμε και τα χαρακτηριστικά της γνωρίσματα. Σημειώσαμε επίσης το γεγονός ότι παρά το ότι η επέκταση του καπιταλισμού έχει από καιρό ολοκληρωθεί, εντούτοις το εθνικό ζήτημα εξακολουθεί να παραμένει άλυτο και να εξελίσσεται σε τρεις παραμέτρους. Αναφερθήκαμε και στη μορφή που παίρνει το εθνικό ζήτημα, όπως επίσης και σε χώρες στις οποίες μπορεί να υποκινηθεί η αναβίωσή του.

Φτάσαμε έτσι στα παρακάτω συμπεράσματα:

- Ο πόλεμος που διεξάγεται στο έδαφος της Ουκρανίας και ο πόλεμος που εξαπέλυσε η κυβέρνηση του Ισραήλ στη Λωρίδα της Γάζας και στον Λίβανο έχουν άμεση σχέση με τη διαδικασία δημιουργίας και ολοκλήρωσης του εθνικού αστικού κράτους.
- Ο πόλεμος στην Ουκρανία έχει άμεση σχέση με την ανάγκη του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού να διατηρήσει την ισχύ που απέκτησε, παρεμποδίζοντας άλλα κράτη να επεκτείνουν τη δική τους οικονομική και πολιτική επιρροή.
- Ο πόλεμος έχει φέρει στο προσκήνιο το δέσιμο όλων των κοινωνικών προβλημάτων μεταξύ τους, συμπεριλαμβανομένου και του ανολοκλήρωτου εθνικού ζητήματος.
- Αυτά που συμβαίνουν σήμερα πηγάζουν από τη δομική κρίση που περνά ο καπιταλισμός και προετοιμάζουν την εργατική τάξη για τον νέο γύρο της ταξικής σύγκρουσης.
- Ειρήνη δεν μπορεί να υπάρξει στα πλαίσια του καπιταλισμού. Πρέπει να δείξουμε τον δρόμο προς τη σοσιαλιστική επανάσταση του προλεταριάτου, που θα τραβήξει στον αγώνα όλα τα καταπιεσμένα στρώματα της κοινωνίας.

Τέλος, επειδή το εθνικό ζήτημα στην Κύπρο συνεχίζει να αποτελεί μέρος της καθημερινής ζωής και πολιτικής και στις δύο κοινότητες, και στα δύο αστικά κράτη, ως μαρξιστές οφείλουμε να επεξεργαστούμε ένα πρόγραμμα που θα αναδεικνύει τον ταξικό του χαρακτήρα και θα το συνδέει με όλα τα κοινωνικά προβλήματα.

Αναφορές

- ⁱ Μαστρογιαννόπουλος, Τ. (2024). Με αφορμή την εισβολή του ρωσικού στρατού στην Ουκρανία - Η μαρξιστική Αριστερά απέναντι στον πόλεμο: ένα ιστορικό παράδειγμα. Ανακτήθηκε στις 20/9/2024 από το https://www.socialistikiefrasi.com/XGr/Articles/Political/240915_02.php
- ⁱⁱ Λένιν, Β. Ι. (1914). Για το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των εθνών. Εκδόσεις «Σύγχρονη Εποχή», Αθήνα, Λένιν Άπαντα, Έκδοση Πέμπτη, Τόμος 25, 265-266
- ⁱⁱⁱ Λένιν, Β. Ι. (1914). Νομοσχέδιο για την εθνική ισοτιμία. Εκδόσεις «Σύγχρονη Εποχή», Αθήνα, Λένιν Άπαντα, Έκδοση Πέμπτη, Τόμος 25, 17-18
- ^{iv} Λένιν, Β. Ι. (1914). Σχετικά με το ζήτημα της εθνικής πολιτικής. Εκδόσεις «Σύγχρονη Εποχή», Αθήνα, Λένιν Άπαντα, Έκδοση Πέμπτη, Τόμος 25, 69-70
- ^v Λένιν, Β. Ι. (1914). Για το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των εθνών. Εκδόσεις «Σύγχρονη Εποχή», Αθήνα, Λένιν Άπαντα, Έκδοση Πέμπτη, Τόμος 25, 260-261 και 263-264
- ^{vi} Δημοσθένους, Μ. (2021). Οι ΗΠΑ ανασχεδιάζουν την Νατοϊκή Συμμαχία: Οι καπιταλιστικές αντιθέσεις εντείνονται και οι εντάσεις αυξάνονται. Ανακτήθηκε στις 12/12/2021 από το https://www.socialistikiefrasi.com/XGr/Articles/International/211212_02.php
- ^{vii} Τρότσκι, Λ. (1922). Ανάμεσα στους Κόκκινους και τους Λευκούς – Μαρξισμός και εθνικό ζήτημα. Ανακτήθηκε στις 13/10/2024 από το <https://www.marxists.org/ellinika/archive/trotsky/works/1922/redwhite/biblio.htm>
- ^{viii} Τρότσκι, Λ. (1939). Η ανεξαρτησία της Ουκρανίας και τα συγχυσμένα κεφάλια των σεχταριστών. Ανακτήθηκε στις 25/7/2020 από το <https://www.marxists.org/ellinika/archive/trotsky/works/1939/07/11/Ukraine.htm>
- ^{ix} Τρότσκι, Λ. (1932). Για το Μακεδονικό. Ανακτήθηκε στις 2/2/2018 από το <https://marxismos.com/trotsky-makedoniko/>
- ^x Λένιν, Β. Ι. (1914). Έκκληση σχετικά με τον πόλεμο. Εκδόσεις «Σύγχρονη Εποχή», Αθήνα, Λένιν Άπαντα, Έκδοση Πέμπτη, Τόμος 27, 1-4
- ^{xi} Jacques Baud (2022). Former NATO Military Analyst Blows the Whistle on West’s Ukraine Invasion. Ανακτήθηκε στις 12/4/2022 από το : <https://scheerpost.com/2022/04/09/former-nato-military-analyst-blows-the-whistle-on-wests-ukraine-invasion-narrative/>
- ^{xii} Jacques Baud (2022). Le point sur la situation militaire en Ukraine au 25 mars 2022. Ανακτήθηκε στις 12/11/2024 από το <https://cf2r.org/documentation/le-point-sur-la-situation-militaire-en-ukraine-au-25-mars-2022/>
- ^{xiii} Τρότσκι, Λ. (1934). Ο πόλεμος και η Τέταρτη Διεθνής. Εκδόσεις «Αλλαγή», Αθήνα 1984, 19-20
- ^{xiv} Βικιπαίδεια (χ.χ.). Μπαλουχιστάν. Ανακτήθηκε στις 10/11/2024 από το <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CF%80%CE%B1%CE%BB%CE%BF%CF%85%CF%87%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AC%CE%BD>
- ^{xv} Τρότσκι, Λ. (1934). Ο πόλεμος και η Τέταρτη Διεθνής. Εκδόσεις «Αλλαγή», Αθήνα 1984, 19-20
- ^{xvi} Λένιν, Β. Ι. (1914). Για το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των εθνών. Εκδόσεις «Σύγχρονη Εποχή», Αθήνα, Λένιν Άπαντα, Έκδοση Πέμπτη, Τόμος 25, 320
- ^{xvii} Λένιν, Β. Ι. (1915). Το επαναστατικό προλεταριάτο και το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των εθνών. Εκδόσεις «Σύγχρονη Εποχή», Αθήνα, Λένιν Άπαντα, Έκδοση Πέμπτη, Τόμος 27, 64-65